

Ontvangstbevestiging

Aanvraag/wijzigen ontheffing buitenwerkzaamheden

.....
Formuliernummer 5190027673152
Ontvangstdatum 19-12-2022
Ontvangsttijd 15:29
.....

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Postbus 40225
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

088 042 42 42 (lokaal tarief)

Formuliergegevens

Relatiegegevens

Relatienummer 203575071
KVK-nummer 09155985
Naam TenneT TSO B.V.
Adres Postbus 718
6800AS ARNHEM

IBAN
BIC

Contactgegevens

Naam contactpersoon
E-mailadres
Mobiel nummer

Uw verzoek

Wat wilt u doen?	U wilt een afgegeven ontheffing wijzigen
Wat wilt u wijzigen?	Soorten Bijlagen
Aanvraagnummer van de ontheffing die u wilt wijzigen	5190026591701
Voor hoe lang wilt u de ontheffing aanvragen?	1 tot 3 jaar

Soorten

Voor welke soorten vraagt u een ontheffing aan?

Vogels (artikel 3.1 Wet natuurbescherming)

Vogels

1. Soort	Buizerd - <i>Buteo buteo</i>
1. Verbodsbepaling	Opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen, beschadigen of nesten van vogels wegnemen, Opzettelijk verstoren
2. Soort	Torenavalk - <i>Falco tinnunculus</i>
2. Verbodsbepaling	Opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen, beschadigen of nesten van vogels wegnemen, Opzettelijk verstoren
3. Soort	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>
3. Verbodsbepaling	Opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen, beschadigen of nesten van vogels wegnemen, Opzettelijk verstoren

Belangen

Wettelijk belang	In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid
------------------	---

Bijlagen

Geselecteerde bijlage 1	Aanvulling activiteiten plan Jaarrond beschermde nesten ZL-ENS 2022.pdf
Toelichting bijlage 1	aanvulling Activiteitenplan met natuuronderzoek
Geselecteerde bijlage 2	Locatie mast 36.pdf
Toelichting bijlage 2	Locatie mast 36 met coördinaten
Geselecteerde bijlage 3	Locatie mast 88.pdf
Toelichting bijlage 3	locatie mast 88 met coördinaten

Instemmingsverklaring

E-mailadres

Ik ga ermee akkoord dat RVO.nl alleen:

- berichten over mijn aanvraag plaatst in Mijn dossier
- mij een e-mail stuurt over een statuswijziging van mijn aanvraag

Betaalwijze

Gekozen betaalwijze

Met een rekening per post

U ontvangt van ons een aparte factuur voor de leges. U heeft dan 42 dagen de tijd om dat bedrag aan ons over te maken.

Naam

TenneT TSO B.V.

Adres

Postbus 718

6800AS ARNHEM

Bijlagenoverzicht

1. Aanvullend onderzoek Nesten 2022
2. Aanvulling Activiteitenplan Jaarrond beschermde nesten ZL-ENS 2022
3. Locatie mast 36 en 88
4. Digitaal post versturen WNB Buitenwerkzaamheden aanvulling Act-plan
5. Aanvulling activiteiten plan Jaarrond beschermde nesten ENS-ZL
6. Digitaal post versturen WNB Buitenwerkzaamheden aanvulling kaart
7. Locaties betreffende masten

Bijlage 1

Aanvullend onderzoek Nesten 2022

Aanvullend nestonderzoek 2022 ZL-ENS

Aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid
en het gebruik van nesten in
hoogspanningstracé Zwolle - Ens

Sweco Nederland B.V.
Onderwerp Handelsregister 30129769
Aanvullend nestonderzoek ZL-ENS
2022
Projectnummer 51002704
Klant TenneT
Versie D1
Datum 15-09-2022
Auteur Germ Zeephat
Document referentie NL22-648800269-31829

Gecontroleerd door

Rietje Klous

Vrijgegeven door

Rik Jansen

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
	1.1 Aanleiding.....	4
	1.2 Ligging plangebied en voorgenomen activiteit.....	4
2	Toetsingskader	6
3	Methode.....	8
4	Resultaten	9
	4.1 Effecten analyse en conclusie vogels	10
5	Conclusies	11

Bijlage 1 Natuuronderzoek 2021

1 Inleiding

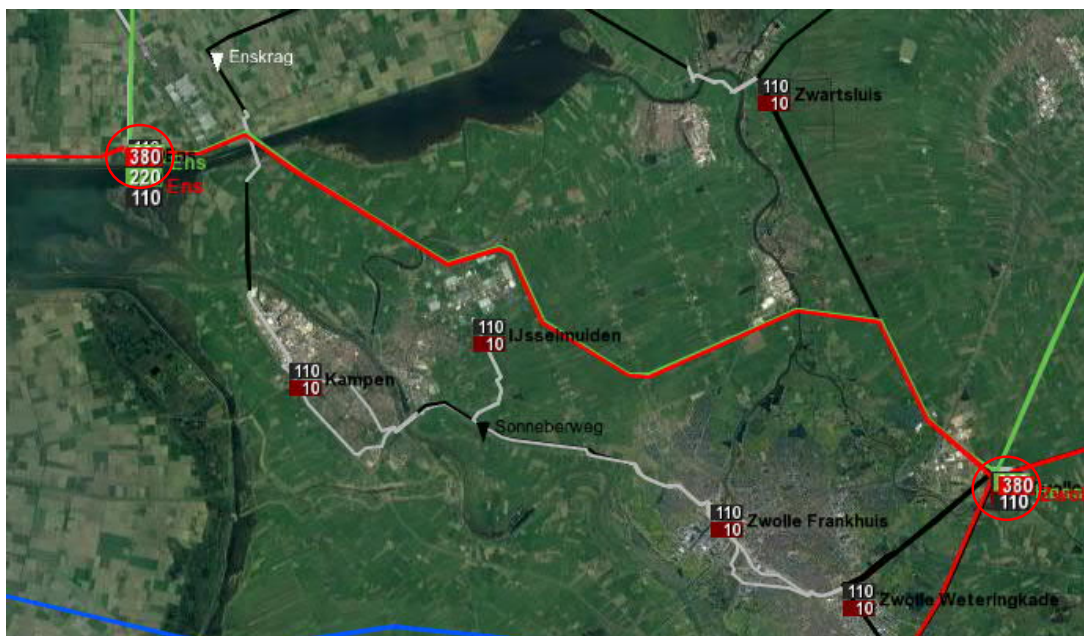
1.1 Aanleiding

Om in de toekomst meer elektriciteit te kunnen transporteren is het noodzakelijk om naast de nieuwbouw van verbindingen bestaande hoogspanningsverbindingen aan te passen zodat er een grotere transportcapaciteit mogelijk wordt gemaakt. Om die reden is TenneT voornemens de bestaande landelijke 380 kV-ring, de 'ruggengraat' van het landelijk hoogspanningsnet, op te waarderen (programma Beter Benutten Bestaande 380 kV). Binnen het betreffende programma valt ook het deelproject Opwaardering 380 kV-verbinding Ens - Zwolle.

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is in 2021 een verkennend natuuronderzoek uitgevoerd. Onderdeel van dit onderzoek betrof een aanvullend onderzoek naar het gebruik van de aanwezige nesten. Omdat er tussen het uitgevoerde onderzoek in 2021 en de planning van de start van de werkzaamheden nog een broedseizoen aanwezig is (maart – juli 2022), is ook in 2022 een onderzoek uitgevoerd naar de aanwezige vogelnesten. Voorliggende rapportage betreft de uitwerking van het aanvullende nestonderzoek in 2022. Op basis van het eerste aanvullende nest onderzoek in 2021 is reeds een ontheffing toegekend.

1.2 Ligging plangebied en voorgenomen activiteit

De scope van de werkzaamheden betreft de bestaande 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Zwolle en Ens (figuur 1.1). Onderdeel van de scope zijn 91 mastlocaties, werkterreinen, lierlocaties en aanrijroutes behorend bij de op te waarderen hoogspanningsmasten van het tracé Ens - Zwolle.

Figuur 1.1 De 380 Kv-verbinding Ens-Zwolle (in rood, Ens en Zwolle omcirkeld)

Voor de opwaardering van de bestaande 380 kV-verbinding Zwolle-Ens moeten diverse werkzaamheden worden uitgevoerd. In de basis betreft dit het ophangen van nieuwe geleiders met een hogere transportcapaciteit dan de huidige geleiders. De nieuwe geleiders zijn qua omvang en aantal gelijk aan de bestaande maar kunnen meer stroom transporteren doordat ze hogere temperaturen kunnen weerstaan zonder te ver door te gaan hangen. De huidige hoogspanningsverbinding is bovendien inmiddels bijna 35 jaar oud. Om deze reden worden ook andere onderdelen, zoals de isolatorkettingen en bliksemdraden als levensduur verlengende activiteit vervangen. Daarnaast zijn de masten constructief beschouwd en moet bij een aantal masten de fundering versterkt worden.

Eventueel aanwezige vogelnesten kunnen hierdoor verstoord worden of verloren gaan. Voor één van de nesten is reeds ontheffing verleend op basis van het onderzoek in 2021. Om te kunnen bepalen of aanvulling van de lopende ontheffing nodig is dient opnieuw een onderzoek plaats te vinden gedurende het broedseizoen van 2022. Tijdens dit onderzoek worden de nesten opnieuw beschouwd en wordt beoordeeld of er nieuwe nesten met jaarrond beschermde status bijgekomen zijn.

2 Toetsingskader

In de Wet natuurbescherming is de soortenbescherming in Nederland geregeld. In de Wet natuurbescherming worden drie verschillende beschermingsregimes gehanteerd waaraan verschillende verbodsbepalingen zijn gekoppeld, waarbij de vogelnesten vallen onder Soorten Vogelrichtlijn:

Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.)

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen;
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Voor *Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijnsoorten* geldt dat voortplantings- en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet opzettelijk verstoord of vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet opzettelijk mogen worden gedood of verwond. In gebruik zijnde nesten van vogels zijn te allen tijde beschermd gedurende het broedseizoen.

Van een aantal vogelsoorten zijn conform de Wet natuurbescherming de nestplaatsen jaarrond beschermd. Dit betreft doorgaans soorten die zelf geen nest (kunnen) bouwen, of hiervoor afhankelijk zijn van menselijke bebouwing (zoals hoogspanningsmasten). Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen nesten in bepaalde categorieën (1 tot en met 5).

Categorieën nesten die jaarrond zijn beschermd

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Categorieën nesten die in principe uitsluitend beschermd zijn bij zwaarwegende ecologische redenen

5. Nesten van vogels die vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan maar die ook over voldoende flexibiliteit beschikken om zich, als de broedplaats verloren is gegaan, elders te vestigen. Voor deze nesten dient te worden onderzocht of er sprake is van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden, die jaarronde bescherming van de nesten eisen.

De soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is, zijn weergegeven in Tabel 2.1. Het is van enkele van deze soorten bekend dat zij in hoogspanningsmasten broeden¹. Het is daarom mogelijk dat jaarrond beschermde nesten van deze soorten in de masten van het tracé ZL - ENS aanwezig zijn. De betreffende soorten zijn in Tabel 2.1 dikgedrukt. Hierbij is uitsluitend gebruik gemaakt van de soortenlijsten, zoals die zijn opgesteld door RVO.

Tabel 2.1 Soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is (RVO). **Vetgedrukte** soorten zijn soorten die in hoogspanningsmasten broeden

Soort	Categorie	Soort	Categorie	Soort	Categorie
Boomvalk	4	Boerenwaluw	5	Kleine bonte specht	5
Buizerd	4	Bonte vliegenvanger	5	Kleine vliegenvanger	5
Gierzwaluw	2	Boomklever	5	Koolmees	5
Grote gele kwikstaart	3	Boomkruiper	5	Kortsnavelboomkruiper	5
Havik	4	Bosuil	5	Oeverwaluw	5
Huismus	2	Brilduiker	5	Pimpelmees	5
Kerkuil	3	Draaihals	5	Raaf	5
Oehoe	3	Eidereend	5	Ruigpootuil	5
Ooievaar	3	Ekster	5	Spreeuw	5
Ransuil	4	Gekraagde roodstaart	5	Tapuit	5
Roek	2	Glanskop	5	Torenvalk	5
Slechtvalk	3	Grauwe vliegenvanger	5	Zeearend	5
Sperwer	4	Groene specht	5	Zwarte kraai	5
Steenuil	1	Grote bonte specht	5	Zwarte mees	5
Wespendief	4	Hop	5	Zwarte roodstaart	5
Zwarte wouw	4	Huiswaluw	5	Zwarte specht	5
Blauwe reiger	4	IJsvogel	5		

¹ van den Bremer L., de Boer P., van Kleunen A. & Vogel R. 2020. *Richtlijnen voor beheer en onderhoud van hoogspanningsmasten en -stations waarin nesten aanwezig zijn*. Sovon-rapport 2020/16.

3 Methode

Van verschillende beschermde vogelsoorten is bekend dat zij in hoogspanningsmasten broeden (Tabel). Daarom heeft onderzoek plaatsgevonden, gericht op het vaststellen van mogelijk gebruik van de aangetroffen nesten als jaarrond beschermd nest. In 2021 heeft een eerste onderzoek plaatsgevonden en in 2022 zijn deze nesten gemonitord. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode waarin nestindicerend en/of broedgedrag van deze soorten kan worden waargenomen.

De nesten zijn op geschikte momenten en onder geschikte weersomstandigheden visueel gecontroleerd op verschillende elementen die indicatief zijn voor (recente) broedactiviteit, zoals verse takken op de nestrand (welke recente ophoging van het nest indiceren), ruiveren en/of pluisjes op de nestrand, (kring van) witte poepspetters, braakballen en/of prooiresten onder de mast en/of roepende (ouder)dieren. Bij elke mast is circa één uur geobserveerd door de uitvoerende ecooloog.

Het nestonderzoek uitgevoerd in 2021 is opgenomen in het Natuuronderzoek (Sweco, 2021) en toegevoegd in bijlage 1.

Het onderzoek in 2022 betreft een monitoringsronde gericht op het gebruik van de in 2021 aangetroffen nesten enerzijds, en een eerste controle van nieuw aangetroffen nesten anderzijds. In 2021 is alleen een actief nest van slechtvalk waargenomen in mast 55.

Omdat de uitvoering van de werkzaamheden gepland staan voor 2023, heeft het uitvoeren van een volledig protocollair broedvogelonderzoek in het broedseizoen van 2022 geen meerwaarde. De vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest hebben kapen doorgaans een reeds bestaand nest. De kans is daardoor erg klein dat nieuw ontstane nesten een jaarrond beschermde status krijgen. Daarom is het broedvogelonderzoek/-monitoring in 2022 uitgevoerd middels drie rondes verdeeld over diverse data (Tabel 3.1) en spreken we van een monitoringsonderzoek aanvullend op het broedvogelonderzoek van 2021. Hierbij is tijdens de eerste ronde niet alleen het gebruik van de in 2021 aangetroffen nesten gecontroleerd, maar is een volledige inventarisatie uitgevoerd, waarbij ook is gekeken naar mogelijk nieuw gebouwde nesten en het gebruik van deze nesten.

Tabel 3.1 Inventarisatiemomenten en weersomstandigheden aanvullend broedvogelonderzoek/-monitoring 2022

Ronde	Datum
1	05-05-2022
	10-05-2022
	18-05-2022
2	02-06-2022
3	05-07-2022

4 Resultaten

In Tabel 4. zijn de resultaten van het aanvullend broedvogelonderzoek samengevat.

Tabel 4.1 Resultaten nestonderzoek 2022

Mast	Nestlocatie	Gebruik	Opmerking	Aanwezig 2021	Categorie
4	2e traverse Zuid	Gebruikt door kraai		Nee	5
5	2e traverse Noord	Niet in gebruik	Enkele takjes, niet volwaardig	Ja	-
6	1e traverse Noord	Gebruikt door kraai		Nee	5
7	2e traverse Zuid	Gebruikt door kraai		Nee	5
8	1e traverse Zuid	Gebruikt door kraai		Nee	5
16	2e traverse Noord-Oost en Zuid-West (2 nesten)	Niet in gebruik		Nee	
18	1e traverse Noord-Oost tegen de mantel	Niet in gebruik	Enkele takjes	Ja	-
19	2e traverse Noord-Oost	Gebruikt door kraai		Nee	5
19	1e traverse Noord-Oost	Niet in gebruik		Nee	-
20	2e traverse Zuid-West	Gebruikt door kraai		Nee	5
27	2e traverse Noord	Niet in gebruik		Nee	-
28	2e traverse Noord-Oost	Gebruikt door kraai		Nee	5
32	2e traverse Noordzijde	Niet in gebruik		Nee	-
33	2e traverse noordzijde	Gebruikt door kraai		Nee	5
34	2e traverse zuid	Niet in gebruik	Uitwerpselen aanwezig	Nee	-
34	2 traverse noord, tegen mast	Niet in gebruik		Ja	-
36	2e traverse oost	Gebruikt door buizerd		Nee	4
37	2e traverse west	niet in gebruik		Nee	-
38	2° traverse noord-oost	Niet in gebruik		Ja	-
39	onderste traverse weg kant	Niet in gebruik	Enkele takjes, niet volwaardig	Nee	-
46	2e traverse noordoost	Niet in gebruik		Nee	-
50	1° traverse links boven	Gebruikt door Houtduif		Ja	-
55	2e traverse zuidoost	Gebruikt door kraai		Nee	5
60	nest onderste links	Niet in gebruik	Enkele takjes, niet volwaardig	Nee	-
61	1° traverse links	Niet in gebruik	Enkele takjes, niet volwaardig	Nee	-
74	klein compact nest boven links	Gebruikt door kraai	Klein, wel stevig	Nee	5
76	1° traverse links	Niet in gebruik	Goed groot nest	Nee	-
77	2° traverse links	Gebruikt door kraai	Slordig nest	Nee	5
78	2° traverse links	Niet in gebruik	Lijkt kraai	Nee	-
80	2° traverse rechts	Niet in gebruik	Slordig nest	Ja	-
84	1° traverse links	Gebruikt door kraai	Boven groene ribbelkabel	Ja	5
85	2° traverse rechts	Niet in gebruik		Nee	-
87	2° traverse links	Gebruikt door kraai		Nee	5
88	3° traverse zuidoost tegen mantel	Torenvalk		Ja	5

Zowel in 2021 als in het onderzoek in 2022 waren nesten aanwezig in de masten 5, 18, 34, 38, 50, 80, 84 en 88. Binnen broedseizoen 2022 zijn er duidelijk nesten bij gekomen. Het betreft voornamelijk nesten die in gebruik zijn door kraai. Ook zijn van het onderzoek in 2021 een aantal nesten niet meer terug gevonden. Dit is mogelijk een gevolg van harde wind.

4.1 Effecten analyse en conclusie vogels

Het nest van **houtduif** in mast 50 is niet jaarrond beschermd, waardoor er voor deze mast geen sprake is van belemmeringen vanuit de Wnb. Het verwijderen van dit nest is niet ontheffing plichtig, mits er geen sprake is van een broedgeval of wort verwijderd buiten het broedseizoen.

De nesten van **zwarte kraai** in de masten 4, 6, 7, 8, 19, 20, 28, 33, 55, 74, 77, 84, 87 betreffen categorie 5 jaarrond beschermd nesten. Dit betekent dat zij (buiten het broedseizoen) enkel jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen. Dit kan bijvoorbeeld zijn, omdat het broedbiotoop van dergelijke soorten in de directe omgeving niet voorhanden is. Zwarte kraai is een zeer flexibele soort die tot broeden kan komen in een breed scala van landschappen en daarbij prima in staat is elk jaar een nieuw nest te bouwen. Na de werkzaamheden zal de situatie in de masten vergelijkbaar zijn met de huidige situatie. Ook zijn er in de omgeving van de masten ruim voldoende alternatieve broedlocaties voor de soort voorhanden, zoals bomen, bossen en bosschages. Er is daarom geen sprake van zwaarwegende ecologische omstandigheden met betrekking tot deze soort. Het (buiten het broedseizoen) verwijderen van deze nesten is daarom niet ontheffing plichtig.

Het wordt aanbevolen deze nesten na het broedseizoen (na half augustus) en tijdig voor aanvang van de werkzaamheden te verwijderen om te voorkomen dat er zich een broedgeval voor doet tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dat mogelijk verstoord wordt, en omdat andere soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is, in het daaropvolgende jaar gebruik kunnen maken van dit bestaande nest, waardoor deze alsnog een (ontheffing plichtige) jaarrond beschermde status krijgt.

Het nest van **torenvalk** in mast 88 betreft ook categorie 5 jaarrond beschermde nesten. Echter, in tegenstelling tot zwarte kraai, bouwt de torenvalk niet zijn eigen nest. De soort is daarom minder flexibel dan de zwarte kraai, van wiens nesten de torenvalk gebruik maakt om te broeden. Van torenvalk kan daarom niet worden gesteld dat er geen sprake is van zwaarwegende ecologische omstandigheden. De nesten worden daarom aangemerkt als jaarrond beschermd. Bij de werkzaamheden worden deze nesten verstoord of aangetast, doordat zij ten behoeve van de werkzaamheden verwijderd moeten worden of binnen de verstoringsafstand liggen van de soort. Dit betreft overtreding van de verbodsbepalingen uit artikel 3.1 Wnb. Voor het overtreden van deze verbodsbepalingen, is het noodzakelijk ontheffing aan te vragen.

Het nest in mast 36 is in gebruik door **buizerd**, en daarmee een categorie 4 jaarrond beschermd nest. In mast 36 worden geen aanvullende werkzaamheden uitgevoerd, maar wel worden bij alle masten de geleiders vervangen. Tijdens de werkzaamheden zal naar verwachting dit nest dus mogelijk verstoord worden. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient ontheffing te worden aangevraagd voor het werken in mast 36 ten behoeve van het aanwezige buizerdsnest.

5 Conclusies

Tijdens het natuuronderzoek in 2021 (Sweco, 2021) bleek in mast 50 een jaarrond beschermd nest aanwezig te zijn van slechtvalk (categorie 3). Ten behoeve van het aanwezige slechtvalk nest is inmiddels ontheffing aangevraagd en verleend. Tijdens het aanvullende nestonderzoek uitgevoerd in 2022 bleek het nest in mast 50 in gebruik te zijn door een houtduif. Het nest kan echter in de toekomst wel weer gebruikt worden door een slechtvalk en behoudt daarmee de jaarrond beschermde status. Het activiteitenplan voor dit nest blijft actueel en ongewijzigd.

Tijdens het onderzoek in 2022 bleek in mast 36 een actief buizerdsnest (categorie 4) aanwezig te zijn en is een torenvalk tot broeden gekomen in mast 88 (categorie 5). Beide nesten zijn beoordeeld als jaarrond beschermd. Om de werkzaamheden uit te kunnen voeren dient de huidige verkregen ontheffing aangevuld te worden met het buizerdsnest in mast 36 en het torenvalknest in mast 88. Nabij mast 88 wordt een opstijgpunt gerealiseerd en is er een mogelijkheid dat naast verstoring, het nest mogelijk aangetast wordt. In mast 36 worden naast het vervangen van de geleiders geen aanvullende werkzaamheden aan de mast verricht. Het aanwezige buizerdnest wordt uitsluitend verstoord. De benodigde compensatie en werkwijze worden nader toegelicht in het activiteitenplan.

Bijlage 1 Natuuronderzoek 2021

Bijlage 2

Aanvulling activiteiten plan Jaarrond beschermde
nesten ZL-ENS 2022

Aanvulling Activiteitenplan jaarrond beschermd nesten 2022

Onderbouwing van ontheffingsaanvraag voor
jaarrond beschermd nest in
hoogspanningstracé ENS-ZL

Verantwoording

Titel: Aanvulling activiteitenplan jaarrond
beschermdenesten
Onderwerp: Wijzigingsverzoek ontheffingsaanvraag voor
jaarrond beschermdenesten in
hoogspanningstracé ENS-ZL
Projectnummer: 51002704
Klant: TenneT
Referentienummer: NL22-648800269-32705
Versie: D1

Datum: 26-09-2022

Auteur: Germ Zeephat
E-mailadres: Germ.zeephat@sweco.nl

Gecontroleerd door: Rietje Klous
Paraaf gecontroleerd:

Vrijgegeven door: Rik Jansen
Paraaf vrijgegeven:

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Plangebied.....	5
1.3	Werkzaamheden en planning.....	6
2	Ecologische onderzoeken	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Resultaten ecologisch onderzoek	7
3	Effecten en mitigerende maatregelen	9
3.1	De ontheffing van verbodsbepalingen.....	9
3.2	Mitigerende maatregelen.....	9
4	Wet natuurbescherming	11
4.1	Doel van het project.....	11
4.2	Alternatieven / andere bevredigende oplossing	11
4.3	Wettelijk belang	12
4.4	Staat van instandhouding	13
4.4.1	Buizerd	13
4.4.2	Torenavalk.....	14

Bijlage 1 – Aanvullend nestonderzoek 2022

Bijlage 2 – Verkregen ontheffing (WNB.2022.026.toek(ontw)

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Om in de toekomst meer elektriciteit te kunnen transporteren is het noodzakelijk om, naast de nieuwbouw van verbindingen, bestaande hoogspanningsverbindingen aan te passen zodat een grotere transportcapaciteit mogelijk wordt gemaakt. Om die reden is TenneT voornemens de bestaande landelijke 380 kV ring, de 'ruggengraat' van het landelijk hoogspanningsnet, op te waarderen. Dit gebeurt binnen het programma Beter Benutten Bestaande 380 kV. Binnen het betreffende programma valt ook het deelproject Opwaardering 380 kV-verbinding Ens - Zwolle (ENS-ZL). Het opwaarderen van de 380kV ring, inclusief de hieronder vallende deelprojecten vallen onder de Rijkscoördinatieregeling.

Voor de opwaardering van de bestaande 380 kV verbinding ENS-ZL moeten diverse werkzaamheden worden uitgevoerd. In de basis betreft dit het ophangen van nieuwe HTLS (High Temperature Low Sag) geleiders met een hogere transportcapaciteit dan de huidige geleiders. De nieuwe geleiders zijn qua omvang en aantal gelijk aan de bestaande maar kunnen meer stroom transporteren, doordat ze hogere temperaturen kunnen weerstaan zonder te ver door te gaan hangen. De huidige hoogspanningsverbinding is bovendien inmiddels 35 jaar oud. Om deze reden worden ook andere onderdelen, zoals de isolatorkettingen en bliksemraden als levensduur verlengende activiteit vervangen. In het kader van deze -niet omgevingsvergunning plichtige werkzaamheden - worden ook de hoogspanningsmasten en de mastfunderingen opnieuw constructief beschouwd op de plaatsen waar dat nodig is.

Tijdens het verkennend natuuronderzoek (Sweco 2021) is gebleken dat van de 12 aangetroffen nesten in de hoogspanningsmasten er in één in gebruik is als jaarrond beschermd nest, waarvoor ontheffing is aangevraagd en verkregen. Het nest was tijdens het broedseizoen van 2021 in gebruik door slechtvalk, maar is in 2022 in gebruik gebleken door Houtduif. Na herhaling van aanvullend nestonderzoek in het voorjaar van 2022 is gebleken dat in mast 88 een torenvalk broedt en mast 36 wordt benut door een buizerd. Het verstoren of aantasten van deze nestplaatsen is niet toegestaan volgens de Wet Natuurbescherming artikel 3.1 lid 2 en lid 4:

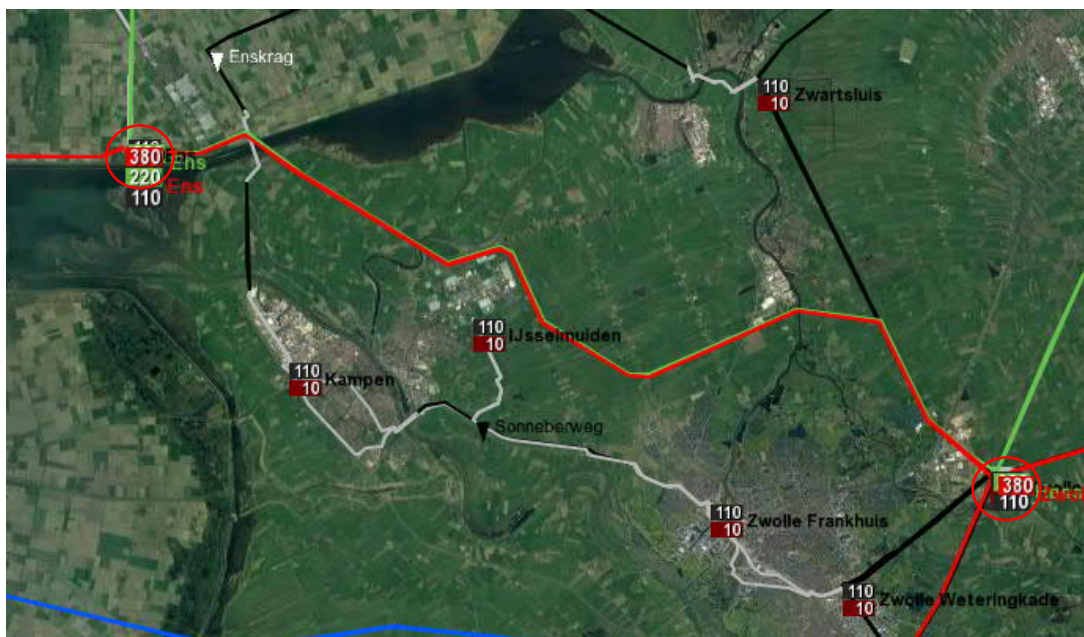
- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

De werkzaamheden binnen het Beter Benutten Bestaande 380 kV, van TenneT aan het hoogspanningstracé kunnen leiden tot verstoring of aantasting van betreffende nesten (Wnb artikel 3.1. lid 2 en 4). Om de werkzaamheden doorgang te kunnen laten vinden is ontheffing nodig. Voorliggend activiteitenplan betreft de onderbouwing van de aanvulling op de reeds verkregen ontheffing (kenmerk: WNB.2022.026.toek(ontw). De verkregen ontheffing is bijgevoegd in Bijlage 2. Bij mast 50 worden de werkzaamheden uitgevoerd zoals is vastgelegd in de verkregen ontheffing. Voor de (nieuwe) nesten wordt ontheffing aangevraagd (mast 88 torenvalk, mast 36 buizerd). De beschrijving van de in 2022 aangetroffen in gebruik zijnde nesten, de mitigatie en staat van instandhouding van betreffende soorten wordt als aanvulling op de huidige aanvraag ingediend.

1.2 Plangebied

De scope van de werkzaamheden betreft de bestaande 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Ens en Zwolle (figuur 1.1). Onderdeel van de scope zijn 91 mastlocaties, werkterreinen, lierlocaties en aanrijroutes behorend bij de op te waarderen hoogspanningsmasten van het tracé Ens - Zwolle.

Figuur 1.1 De 380 Kv-verbinding Ens-Zwolle (in rood, Ens en Zwolle omcirkeld)

1.3 Werkzaamheden en planning

Voor de opwaardering van de bestaande 380 kV-verbinding Ens-Zwolle moeten diverse werkzaamheden worden uitgevoerd. In de basis betreft dit het ophangen van nieuwe geleiders met een hogere transportcapaciteit dan de huidige geleiders. De nieuwe geleiders zijn qua omvang en aantal gelijk aan de bestaande maar kunnen meer stroom transporteren omdat ze hogere temperaturen kunnen weerstaan zonder te ver door te gaan hangen. De huidige hoogspanningsverbinding is bovendien bijna 35 jaar oud. Daarom worden ook andere onderdelen, zoals de isolatorkettingen en bliksemraden vervangen, waarmee de levensduur wordt verlengd. Daarnaast zijn de masten constructief beschouwd en moet bij een aantal masten de fundering versterkt worden.

Per mast kunnen de werkzaamheden variëren. De mogelijke werkzaamheden aan de masten (waaronder mast 88 en 36 bestaan uit:

- Aanpassingen aan mast (vervangen stalen profielen en bouten). Enkele werkdagen per mast. In te zetten materieel betreft een hoogwerker en een transportwagen om materiaal aan te voeren.
- Bij de lierlocaties worden de geleiders binnen de vakken (deel tussen twee hoek/trekmasten) getrokken. De voorbereidende werkzaamheden duren enkele weken, maar het lieren zelf neemt maar enkele dagen in beslag.
- De aanleg van de aanrijroutes duurt twee tot vier weken, afhankelijk van de lengte en toegankelijkheid.

De werkzaamheden aan de masten zullen starten in het tweede kwartaal (begin juli) van 2023 en lopen tot augustus 2024. Er wordt vanaf 1 januari 2023 gestart met de realisatie van de benodigde bouwwegen. Voor de werkzaamheden bij mast 50 is reeds ontheffing aangevraagd en verkregen. Voor de masten 88 en 36 zijn hieronder de werkzaamheden verder toegelicht.

Mast 36

In mast 36 vinden alleen geleider werkzaamheden plaats. De mast wordt met een hoogwerker benaderd ter plekke van de isolatoren, er worden wielen in gehangen, nieuwe geleiders worden getrokken, wielen worden verwijderd. De isolatoren worden hierbij ook vervangen. Het aanwezige nest blijft intact. De exacte planning is nog niet bekend, maar de werkzaamheden in deze mast vinden plaats buiten het broedseizoen in 2023, dus zullen starten na juli 2023 en zijn voor maart 2024 afgerond.

Mast 88

Bij mast 88 worden naast het vervangen van de geleiders en de isolatoren, ook profielen uitgewisseld (net als bij mast 50, waarvoor reeds ontheffing is verleend). Bovendien wordt onder de mast een opstijgpunt gemaakt waarmee de verbinding ondergronds wordt gebracht.

Dit vergt enige maanden werkzaamheden onder de mast. Deze mast ligt op een industrieterrein waarin sprake is van menselijke aanwezigheid rondom.

De planning van deze werkzaamheden bij mast 88 zijn nog niet exact bekend, maar zullen plaatsvinden buiten het broedseizoen (na juli 2023 en voor maart 2024).

2 Ecologische onderzoeken

2.1 Inleiding

In 2021 heeft Sweco (Sweco 2021, Verkennend natuuronderzoek opwaardering 380 kV Ens – Zwolle, Oriënterend natuuronderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur, R. Klous & G. Zeephat, 2 december 2021, Sweco Groningen) een verkennend natuuronderzoek uitgevoerd. Naar aanleiding van de waarneming van 12 nesten in de hoogspanningsmasten van tracé ENS-ZL is tijdens het broedseizoen 2021 aanvullend onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van deze aanwezige nesten. Deze resultaten zijn verwerkt in het verkennend natuuronderzoek. Aanvullend op het verkennend natuuronderzoek is tijdens het broedseizoen 2022 opnieuw een nest onderzoek uitgevoerd, met een volledige inventarisatie van alle masten bij de eerste ronde van de veldbezoeken.

Uitgevoerde onderzoeken:

- Verkennend natuuronderzoek opwaardering 380 kV Ens – Zwolle, Oriënterend natuuronderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur, R. Klous & G. Zeephat, 2 december 2021, Sweco Groningen.
- Aanvullend nestonderzoek 2022, Aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid en het gebruik van nesten in hoogspanningstracé Zwolle – Ens, G. Zeephat, 15 september 2022, Sweco Groningen.

2.2 Resultaten ecologisch onderzoek

Op basis van het Verkennend Natuuronderzoek 2021 is ontheffing aangevraagd voor een slechtvalk nest in één mast. Deze ontheffing is reeds verkregen en heeft kenmerk: WNB.2022.026.toek(ontw).

Tijdens het aanvullende nestonderzoek in het broedseizoen van 2022 is gebleken dat voor twee aanvullende masten ontheffing nodig is in verband met een aanwezig jaarrond beschermd nest. Het betreft in dit geval hoogspanningsmast nummer 88 (torenvalk) en 36 (buizerd).

De rapportage van het aanvullende nestonderzoek 2022 is opgenomen in Bijlage 1. Totaal zijn 34 nesten aangetroffen. Aanvullend zijn drie veldrondes uitgevoerd tijdens daglicht, om het gebruik te kunnen vaststellen. De veldbezoeken zijn uitgevoerd conform het protocol die hoort bij Buizerd (één van de soorten die nestelt in hoogspanningsmasten). In tabel 2.1 is de soortenlijst weergegeven van vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen.

Tabel 2.1 Soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is (RVO). Vetgedrukte soorten zijn soorten die in hoogspanningsmasten broeden

Soort	Categorie	Soort	Categorie	Soort	Categorie
Boomvalk	4	Boerenwaluw	5	Kleine bonte specht	5
Buizerd	4	Bonte vliegenvanger	5	Kleine vliegenvanger	5
Gierzwaluw	2	Boomklever	5	Koolmees	5
Grote gele kwikstaart	3	Boomkruiper	5	Kortsnavelboomkruiper	5
Havik	4	Bosuil	5	Oeverwaluw	5
Huismus	2	Brilduiker	5	Pimpelmees	5
Kerkuil	3	Draaihals	5	Raaf	5
Oehoe	3	Eidereend	5	Ruigpootuil	5
Ooievaar	3	Ekster	5	Spreeuw	5
Ransuil	4	Gekraagde roodstaart	5	Tapuit	5
Roek	2	Glanskop	5	Torenvalk	5
Slechtvalk	3	Grauwe vliegenvanger	5	Zeearend	5
Sperwer	4	Groene specht	5	Zwarte kraai	5
Steenuil	1	Grote bonte specht	5	Zwarte mees	5
Wespendief	4	Hop	5	Zwarte roodstaart	5
Zwarte wouw	4	Huiswaluw	5	Zwarte specht	5
Blauwe reiger	4	IJsvogel	5		

De resultaten per veldronde zijn weergegeven in de rapportage van het nestonderzoek dat is opgenomen in Bijlage 1.

3 Effecten en mitigerende maatregelen

3.1 De ontheffing van verbodsbepalingen

In mast 50 is in 2021 een nest met een broedende slechtvalk aangetroffen, waarvoor ontheffing is verkregen. Tijdens het voorjaar van 2022 zijn aanvullend in de masten 36 en 88 respectievelijk een broedende torenvalk en buizerd waargenomen. In mast 36 bestaan de werkzaamheden alleen uit het vervangen van de geleiders en isolatoren. In mast 88 zullen naast het vervangen van geleiders en isolatoren ook (beperkte) werkzaamheden in de mast plaatsvinden.

Schade aan de nesten als gevolg van de werkzaamheden is niet met zekerheid uit te sluiten. Er wordt geprobeerd het nest in goede conditie te behouden, echter wordt voor het worst-case scenario, dat het nest verwijderd moet worden, ontheffing aangevraagd.

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden die starten in het eerste kwartaal in 2023 dient ontheffing te worden aangevraagd voor het tijdelijk verwijderen (buiten het broedseizoen) en na de werkzaamheden terugplaatsen van de bekende nesten (mast 50 en 88) en de tijdelijke verstoring van de jaarrond beschermde nestplaats van buizerd in mast 36. Bij verplaatsing van de nesten in mast 50 en 88 bestaat een risico op vernieling van de nesten. De ontheffing heeft betrekking op de verbodsbepalingen zoals hieronder genoemd.

Samengevat wordt voor de geplande werkzaamheden ontheffing aangevraagd voor:

- Het tijdelijk verstoren van het nest in mast 36 buiten het broedseizoen.
- Het voor 15 maart 2024 verwijderen van het nest van slechtvalk in mast 50 (en het na de werkzaamheden terugplaatsen).
- Het voor 15 maart 2023 verwijderen van het nest van torenvalk in mast 88 (en na de werkzaamheden terugplaatsen).

Als een nest tijdens het verplaatsen beschadigd raakt zal een op het oorspronkelijk nest lijkend kunstmatig nest worden teruggeplaatst zodat dezelfde locatie als nestplaats beschikbaar blijft.

Voor mast 88 wordt ontheffing aangevraagd voor de verbodsbepalingen uit artikel 3.1 lid 2 en 4 van de Wet Natuurbescherming. Voor mast 36 betreft dit alleen artikel 3.1 lid 4. De ontheffingsaanvraag wordt aangevraagd voor de periode 01-01-2023 tot en met 01-09-2024.

3.2 Mitigerende maatregelen

Om verstoring zoveel mogelijk te voorkomen, worden de werkzaamheden aan en in de omgeving van de masten met 'nieuwe nesten' 36 en 88 buiten het broedseizoen (globaal van halverwege maart tot augustus) uitgevoerd. Bij werkzaamheden in het broedseizoen wordt tenminste 75 meter afstand van de masten met het nest gehouden. Indien niet voorkomen kan worden binnen het broedseizoen te werken zal het nest, buiten het broedseizoen ongeschikt gemaakt worden als broedlocatie.

Het ongeschikt maken van de mast vindt plaats door het verwijderen van het aanwezige nest of door het plaatsen van een speciale bal in de nestkom.

In de directe omgeving van de huidige nesten zijn geen geschikte natuurlijke alternatieve nestplaatsen aanwezig. Als de huidige nesten verwijderd of ongeschikt gemaakt moeten worden (mast 50 en 88), wordt het oorspronkelijk nest zorgvuldig weggehaald, en, indien het nest in goede conditie verkeert, voorafgaand aan het volgende broedseizoen op exact dezelfde locatie teruggebracht. Als het oorspronkelijke nest beschadigd raakt of anderszins niet meer geschikt is, zal een zo gelijkend mogelijk kunstmatig alternatief nest aangebracht worden op exact dezelfde locatie.

4 Wet natuurbescherming

4.1 Doel van het project

TenneT is voornemens om haar bestaande 380 kV ring op te waarderen. Het opwaarderen van de masten is noodzakelijk om aan de wettelijke taak van TenneT te voldoen om de leveringszekerheid te waarborgen. De taken van TenneT zijn vastgelegd in de Elektriciteitswet. Daarin staat onder meer dat TenneT de veiligheid en betrouwbaarheid van de netten en van het transport van elektriciteit over de netten op de meest doelmatige wijze moet waarborgen. Dit betekent onder andere dat TenneT bestaande infrastructuur, die met beperkte aanpassing nog naar behoren functioneert, niet kan vervangen door nieuwe infrastructuur als daartoe geen aanleiding is vanuit technische noodzaak, wet- en regelgeving of landelijk beleid. Ook staat in de Elektriciteitswet dat TenneT de netten aanlegt, herstelt, vernieuwt of uitbreidt, waarbij maatregelen in overweging worden genomen op het gebied van duurzame elektriciteit, energiebesparing en vraagsturing of decentrale elektriciteitsproductie waardoor de noodzaak van vervanging of vergroting van de productiecapaciteit ondervangen kan worden. Het opwaarderen van de bestaande verbinding valt hiermee binnen de wettelijke taken van TenneT. De opwaardering is essentieel voor het goed functioneren van de samenleving en in het belang van de openbare veiligheid en volksgezondheid.

TenneT werkt aan het programma 'Beter Benutten Bestaande 380kV'. Op dit project is de Rijkscoördinatieregeling van toepassing. Het programma betreft het vergroten van de capaciteit van (delen van) het landelijke 380kV hoogspanningsnetwerk. Het beter benutten wil zeggen dat er geen nieuwe lijn wordt gerealiseerd, maar dat de capaciteit van een bestaande verbinding wordt uitgebreid.

4.2 Alternatieven / andere bevredigende oplossing

Alternatieve locaties voor de werkzaamheden zijn niet aan de orde omdat de werkzaamheden een opwaardering betreffen van een bestaand hoogspanningstracé (Beter Benutten Bestaand 380 kV). De werkgebieden zijn dus gebonden aan de huidige locaties van de aanwezige masten. Wel is er rekening mee gehouden dat aanrijroutes zo kort mogelijk zijn en wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van aanwezige infrastructuur (wegen en paden) om het kruisen van mogelijke leefgebieden te voorkomen.

Aanvullend op de opwaardering worden varkenskrullen geplaatst op de bliksemraden en OPGW (optical ground wire), waardoor minder draadslachtoffers zullen vallen en de nieuwe situatie een ecologische verbetering met zich mee brengt.

De werkzaamheden zullen zoveel mogelijk worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periodes zoals broed- en voortplantingsseizoenen. Daarnaast worden voorafgaand aan de werkzaamheden mitigerende maatregelen getroffen, zoals het buiten het broedseizoen ongeschikt maken van masten voor broedvogels, het afschermen van de werkgebieden en het tijdig en zorgvuldig wegvangen van dieren binnen de afschermingen.

Deze mitigerende maatregelen worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding en vallen onder de zorgplicht vanuit de Wet Natuurbescherming. Waar mogelijk worden bestaande nesten behouden. Ook is er een Cultuur Technisch Advies opgesteld om de uitvoering van bouwwegen en werkterreinen aan de lokale omstandigheden aan te passen. Door deze aanpassingen wordt schade aan de ondergrond zoveel mogelijk voorkomen.

Voor een aantal werkzaamheden aan de mastlichamen geldt dat deze vanwege onder andere veiligheidsoverwegingen alleen kunnen plaatsvinden indien de spanning van de verbinding af is. Het gaat om het vervangen van geleiders, isolatoren, bliksemraden en het vervangen, en het bijplaatsen van profielen. De periode waarin de spanning van de verbinding afgaat wordt de Voorziene Niet Beschikbaarheid (VNB) periode genoemd. In de winterperiode is het voor de leveringszekerheid van het landelijk hoogspanningsnet het meest risicovol om een verbinding van de landelijke 380 kV ring van de spanning af te halen. In de winter is de energievraag het hoogst wat zorgt voor druk op het landelijk hoogspanningsnet. De verbindingen van de landelijke 380 kV ring, waaronder de verbinding Ens - Zwolle, is van dermate belang voor de leveringszekerheid van het hoogspanningsnet dat voor deze verbindingen geldt dat slechts één van de verbindingen in de winterperiode niet beschikbaar mag zijn. In de winterperiode is het te risicovol om meerdere verbindingen niet beschikbaar te hebben. Daarom starten de werkzaamheden aan het tracé in Q2 van 2023.

Er zijn binnen TenneT veel nieuwbouw- vervangings- en onderhoudsprojecten die voor uitvoering een VNB-periode vereisen. Deze worden geprioriteerd naar het hoogste risico voor het totale netwerk. Omdat er de komende jaren meerdere projecten uitgevoerd dienen te worden is het niet mogelijk om voor één verbinding een VNB te krijgen voor een periode van meerdere jaren. Dit betekent dan ook dat de werkzaamheden binnen de VNB-periode afgerond moeten worden en dat er geen andere alternatieven mogelijk zijn. Ten aanzien van de planning is er geen realistisch alternatief dat gunstiger uitpakt voor de (beschermde) diersoorten.

4.3 Wettelijk belang

Binnen de Wet Natuurbescherming zijn wettelijke belangen opgenomen waaronder ontheffing verlening mogelijk wordt gemaakt. Voor de werkzaamheden aan de hoogspanningsmasten betreft het de volgende wettelijke belangen, zoals genoemd onder de Wet natuurbescherming: In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid (Wnb, artikel 3.3, lid 4, onderdeel b, sub. 1) in het geval van vogels (met jaarrond beschermde nesten).

De torenvalk, buizerd en slechtvalk zijn beschermd onder artikel 1 van de Vogelrichtlijn met het beschermingsregime van de artikelen 3.1 en 3.2 Wet natuurbescherming en kunnen tot broeden komen in hoogspanningsmasten. De ontheffing wordt aangevraagd op grond van het belang 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' voor het nest van buizerd in mast 36 en het nest in mast 88 van torenvalk, zoals genoemd in artikel 3.3, vierde lid, onder b, sub 1.

Met de werkzaamheden worden de doelen van het opwaarderen van het elektriciteitsnet behaald en gelijktijdig wordt er voor gezorgd dat deze werkzaamheden enerzijds zo min mogelijk nadelige effecten voor flora en fauna hebben en anderzijds worden in de nieuwe situatie zogenaamde varkenskrullen aan de geleiders geplaatst om vogelslachtoffers te voorkomen.

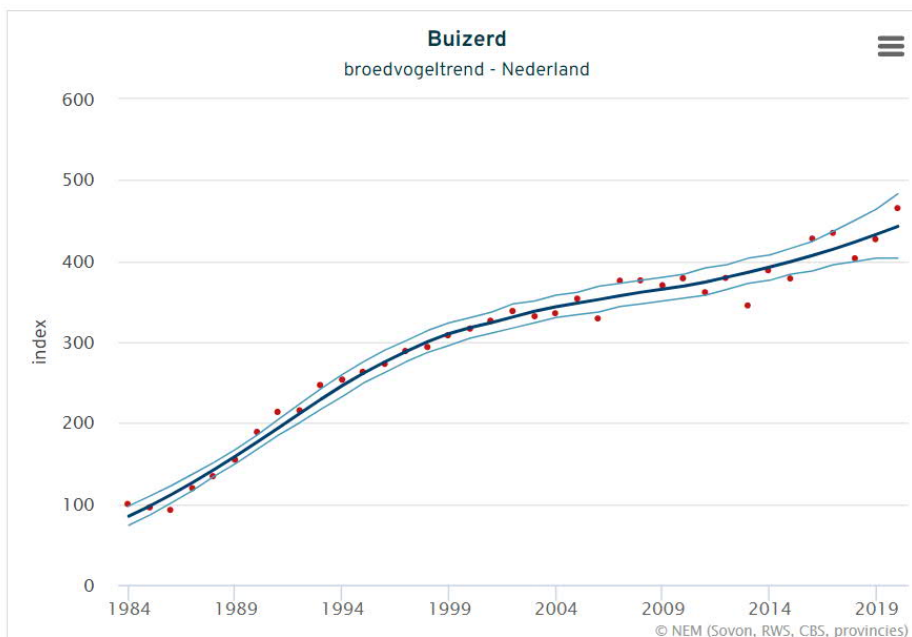
4.4 Staat van instandhouding

4.4.1 Buizerd

De buizerd is een soort die overal in Nederland tot broeden komt en is de talrijkste broedende roofvogel in Nederland. De trend is vanaf 1984 positief en de omvang van de populatie neemt in Nederland jaarlijks met ca. 5% toe (Sovon, 2020). De populatie ontwikkeling is weergegeven in figuur 4.2. Door deze positieve trend is de landelijke staat van instandhouding zowel voor broedvogel als niet broedvogel gunstig (zie figuur 4.1).

Beoordeling Staat van Instandhouding				
Populatie	Verspreiding	Leefgebied	Toekomst	Eindoordeel
gunstig	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig

Figuur 4.1 Staat van instandhouding buizerd in Nederland (SOVON, 2022).

Figuur 4.2 Trend in populatieontwikkeling buizerd in Nederland (SOVON 2020).

Buizerds zijn voor het broeden oorspronkelijk gebonden aan grote bossen op de zandgronden. Inmiddels broedt de soort door het hele land in zowel kleine bosjes en soms zelfs in solitaire bomen in open land of elektriciteitsmasten. De soort gebruikt reeds bestaande nesten (voornamelijk van ekster of kraai) om deze uit te bouwen tot een horst. Door de gunstige staat van in stand houding van de buizerd in Nederland en door het terugplaatsen van de nestplaats in mast 36, wordt geen negatief effect ten gevolge van de werkzaamheden op de staat van instandhouding van de soort verwacht.

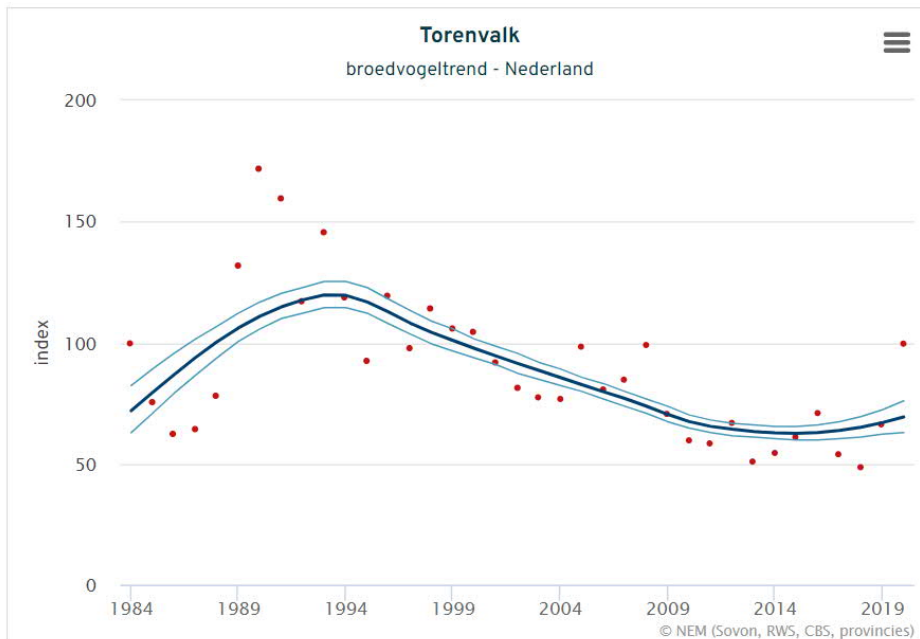
4.4.2 Torenvalk

De torenvalk broedt in het hele land, met een voorkeur voor open landschappen, soms ook in bebouwd gebied. Veel paren nestelen in speciaal voor de soort gemaakte nestkasten. Lange tijd was de torenvalk de talrijkste in Nederland broedende roofvogel, maar tegenwoordig bezet de buizerd die positie. De landelijke aantallen namen af rond 1960 door gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw maar herstelden daarna. Sinds ongeveer 1990 neemt het aantal af, met kleine tijdelijke oplevingen in veldmuisrijke jaren. Steeds intensiever grondgebruik maakt grote delen van het boerenland ongeschikt voor torenvalken: er is onvoldoende voedsel. De staat van instandhouding in Nederland is voor de torenvalk matig ongunstig (Sovon, 2022). De laatste twaalf jaar is sprake van een stabiele populatie in aantallen zonder duidelijke stijging of daling . In figuur 4.4 is de aantalsontwikkeling in Nederland weergegeven.

Beoordeling Staat van Instandhouding				
Populatie	Verspreiding	Leefgebied	Toekomst	Eindoordeel
matig	matig	matig	matig	matig
ongunstig	ongunstig	ongunstig	ongunstig	ongunstig

Figuur 4.3 staat van instandhouding van de torenvalk in Nederland (Sovon, 2022).

Figuur 4.4 aantalsontwikkeling torenvalk als broedvogel in Nederland (Sovon, 2020)

Wel is het aantal torenvalken in Nederland als niet broedvogels de afgelopen 15 jaar minimaal verdubbeld.

Ondanks de matige staat van instandhouding van de torenvalk als broedvogel in Nederland is , geen negatief effect op de staat van instandhouding van de soort te verwachten vanwege het na de werkzaamheden terugplaatsen van het nest in mast 88. Als het nest niet herplaatst kan worden, zal een torenvalkkast worden opgehangen. De soorten maakt graag gebruik van voorzieningen zoals speciale kasten voor torenvalken.

Bijlage 1 Aanvullend nestonderzoek 2022

Aanvullend nestonderzoek 2022 ZL-ENS

Aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid
en het gebruik van nesten in
hoogspanningstracé Zwolle - Ens

Sweco Nederland B.V.
Onderwerp Handelsregister 30129769
Aanvullend nestonderzoek ZL-ENS
2022
Projectnummer 51002704
Klant TenneT
Versie D1
Datum 15-09-2022
Auteur Germ Zeephat
Document referentie NL22-648800269-31829

Gecontroleerd door

Rietje Klous

Vrijgegeven door

Rik Jansen

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
	1.1 Aanleiding.....	4
	1.2 Ligging plangebied en voorgenomen activiteit.....	4
2	Toetsingskader	6
3	Methode.....	8
4	Resultaten	9
	4.1 Effecten analyse en conclusie vogels	10
5	Conclusies	11

Bijlage 1 Natuuronderzoek 2021

1 Inleiding

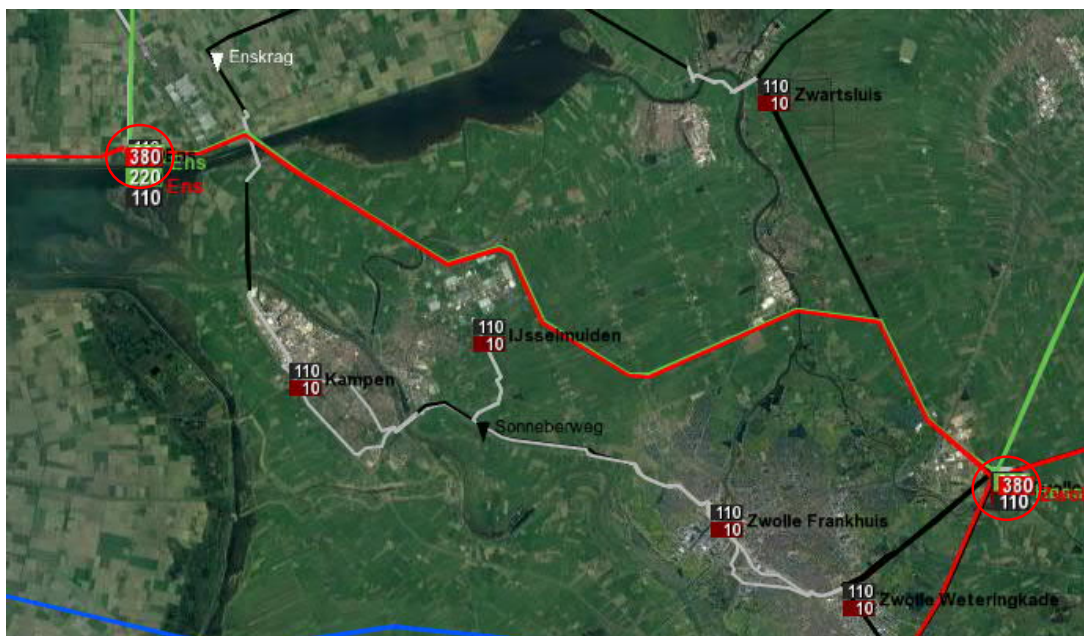
1.1 Aanleiding

Om in de toekomst meer elektriciteit te kunnen transporteren is het noodzakelijk om naast de nieuwbouw van verbindingen bestaande hoogspanningsverbindingen aan te passen zodat er een grotere transportcapaciteit mogelijk wordt gemaakt. Om die reden is TenneT voornemens de bestaande landelijke 380 kV-ring, de 'ruggengraat' van het landelijk hoogspanningsnet, op te waarderen (programma Beter Benutten Bestaande 380 kV). Binnen het betreffende programma valt ook het deelproject Opwaardering 380 kV-verbinding Ens - Zwolle.

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is in 2021 een verkennend natuuronderzoek uitgevoerd. Onderdeel van dit onderzoek betrof een aanvullend onderzoek naar het gebruik van de aanwezige nesten. Omdat er tussen het uitgevoerde onderzoek in 2021 en de planning van de start van de werkzaamheden nog een broedseizoen aanwezig is (maart – juli 2022), is ook in 2022 een onderzoek uitgevoerd naar de aanwezige vogelnesten. Voorliggende rapportage betreft de uitwerking van het aanvullende nestonderzoek in 2022. Op basis van het eerste aanvullende nest onderzoek in 2021 is reeds een ontheffing toegekend.

1.2 Ligging plangebied en voorgenomen activiteit

De scope van de werkzaamheden betreft de bestaande 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Zwolle en Ens (figuur 1.1). Onderdeel van de scope zijn 91 mastlocaties, werkterreinen, lierlocaties en aanrijroutes behorend bij de op te waarderen hoogspanningsmasten van het tracé Ens - Zwolle.

Figuur 1.1 De 380 Kv-verbinding Ens-Zwolle (in rood, Ens en Zwolle omcirkeld)

Voor de opwaardering van de bestaande 380 kV-verbinding Zwolle-Ens moeten diverse werkzaamheden worden uitgevoerd. In de basis betreft dit het ophangen van nieuwe geleiders met een hogere transportcapaciteit dan de huidige geleiders. De nieuwe geleiders zijn qua omvang en aantal gelijk aan de bestaande maar kunnen meer stroom transporteren doordat ze hogere temperaturen kunnen weerstaan zonder te ver door te gaan hangen. De huidige hoogspanningsverbinding is bovendien inmiddels bijna 35 jaar oud. Om deze reden worden ook andere onderdelen, zoals de isolatorkettingen en bliksemdraden als levensduur verlengende activiteit vervangen. Daarnaast zijn de masten constructief beschouwd en moet bij een aantal masten de fundering versterkt worden.

Eventueel aanwezige vogelnesten kunnen hierdoor verstoord worden of verloren gaan. Voor één van de nesten is reeds ontheffing verleend op basis van het onderzoek in 2021. Om te kunnen bepalen of aanvulling van de lopende ontheffing nodig is dient opnieuw een onderzoek plaats te vinden gedurende het broedseizoen van 2022. Tijdens dit onderzoek worden de nesten opnieuw beschouwd en wordt beoordeeld of er nieuwe nesten met jaarrond beschermde status bijgekomen zijn.

2 Toetsingskader

In de Wet natuurbescherming is de soortenbescherming in Nederland geregeld. In de Wet natuurbescherming worden drie verschillende beschermingsregimes gehanteerd waaraan verschillende verbodsbepalingen zijn gekoppeld, waarbij de vogelnesten vallen onder Soorten Vogelrichtlijn:

Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.)

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen;
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben;
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen;
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Voor *Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijnsoorten* geldt dat voortplantings- en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van beschermde soorten niet opzettelijk verstoord of vernietigd mogen worden en dat exemplaren van beschermde soorten niet opzettelijk mogen worden gedood of verwond. In gebruik zijnde nesten van vogels zijn te allen tijde beschermd gedurende het broedseizoen.

Van een aantal vogelsoorten zijn conform de Wet natuurbescherming de nestplaatsen jaarrond beschermd. Dit betreft doorgaans soorten die zelf geen nest (kunnen) bouwen, of hiervoor afhankelijk zijn van menselijke bebouwing (zoals hoogspanningsmasten). Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen nesten in bepaalde categorieën (1 tot en met 5).

Categorieën nesten die jaarrond zijn beschermd

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Categorieën nesten die in principe uitsluitend beschermd zijn bij zwaarwegende ecologische redenen

- Nesten van vogels die vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan maar die ook over voldoende flexibiliteit beschikken om zich, als de broedplaats verloren is gegaan, elders te vestigen. Voor deze nesten dient te worden onderzocht of er sprake is van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden, die jaarronde bescherming van de nesten eisen.

De soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is, zijn weergegeven in Tabel 2.1. Het is van enkele van deze soorten bekend dat zij in hoogspanningsmasten broeden¹. Het is daarom mogelijk dat jaarrond beschermde nesten van deze soorten in de masten van het tracé ZL - ENS aanwezig zijn. De betreffende soorten zijn in Tabel 2.1 dikgedrukt. Hierbij is uitsluitend gebruik gemaakt van de soortenlijsten, zoals die zijn opgesteld door RVO.

Tabel 2.1 Soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is (RVO). **Vetgedrukte** soorten zijn soorten die in hoogspanningsmasten broeden

Soort	Categorie	Soort	Categorie	Soort	Categorie
Boomvalk	4	Boerenwaluw	5	Kleine bonte specht	5
Buizerd	4	Bonte vliegenvanger	5	Kleine vliegenvanger	5
Gierzwaluw	2	Boomklever	5	Koolmees	5
Grote gele kwikstaart	3	Boomkruiper	5	Kortsnavelboomkruiper	5
Havik	4	Bosuil	5	Oeverwaluw	5
Huismus	2	Brilduiker	5	Pimpelmees	5
Kerkuil	3	Draaihals	5	Raaf	5
Oehoe	3	Eidereend	5	Ruigpootuil	5
Ooievaar	3	Ekster	5	Spreeuw	5
Ransuil	4	Gekraagde roodstaart	5	Tapuit	5
Roek	2	Glanskop	5	Torenvalk	5
Slechtvalk	3	Grauwe vliegenvanger	5	Zeearend	5
Sperwer	4	Groene specht	5	Zwarte kraai	5
Steenuil	1	Grote bonte specht	5	Zwarte mees	5
Wespendief	4	Hop	5	Zwarte roodstaart	5
Zwarte wouw	4	Huiswaluw	5	Zwarte specht	5
Blauwe reiger	4	IJsvogel	5		

¹ van den Bremer L., de Boer P., van Kleunen A. & Vogel R. 2020. *Richtlijnen voor beheer en onderhoud van hoogspanningsmasten en -stations waarin nesten aanwezig zijn*. Sovon-rapport 2020/16.

3 Methode

Van verschillende beschermde vogelsoorten is bekend dat zij in hoogspanningsmasten broeden (Tabel). Daarom heeft onderzoek plaatsgevonden, gericht op het vaststellen van mogelijk gebruik van de aangetroffen nesten als jaarrond beschermd nest. In 2021 heeft een eerste onderzoek plaatsgevonden en in 2022 zijn deze nesten gemonitord. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode waarin nestindicerend en/of broedgedrag van deze soorten kan worden waargenomen.

De nesten zijn op geschikte momenten en onder geschikte weersomstandigheden visueel gecontroleerd op verschillende elementen die indicatief zijn voor (recente) broedactiviteit, zoals verse takken op de nestrand (welke recente ophoging van het nest indiceren), ruiveren en/of pluisjes op de nestrand, (kring van) witte poepspetters, braakballen en/of prooiresten onder de mast en/of roepende (ouder)dieren. Bij elke mast is circa één uur geobserveerd door de uitvoerende ecooloog.

Het nestonderzoek uitgevoerd in 2021 is opgenomen in het Natuuronderzoek (Sweco, 2021) en toegevoegd in bijlage 1.

Het onderzoek in 2022 betreft een monitoringsronde gericht op het gebruik van de in 2021 aangetroffen nesten enerzijds, en een eerste controle van nieuw aangetroffen nesten anderzijds. In 2021 is alleen een actief nest van slechtvalk waargenomen in mast 55.

Omdat de uitvoering van de werkzaamheden gepland staan voor 2023, heeft het uitvoeren van een volledig protocollair broedvogelonderzoek in het broedseizoen van 2022 geen meerwaarde. De vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest hebben kapen doorgaans een reeds bestaand nest. De kans is daardoor erg klein dat nieuw ontstane nesten een jaarrond beschermde status krijgen. Daarom is het broedvogelonderzoek/-monitoring in 2022 uitgevoerd middels drie rondes verdeeld over diverse data (Tabel 3.1) en spreken we van een monitoringsonderzoek aanvullend op het broedvogelonderzoek van 2021. Hierbij is tijdens de eerste ronde niet alleen het gebruik van de in 2021 aangetroffen nesten gecontroleerd, maar is een volledige inventarisatie uitgevoerd, waarbij ook is gekeken naar mogelijk nieuw gebouwde nesten en het gebruik van deze nesten.

Tabel 3.1 Inventarisatiemomenten en weersomstandigheden aanvullend broedvogelonderzoek/-monitoring 2022

Ronde	Datum
1	05-05-2022
	10-05-2022
	18-05-2022
2	02-06-2022
3	05-07-2022

4 Resultaten

In Tabel 4. zijn de resultaten van het aanvullend broedvogelonderzoek samengevat.

Tabel 4.1 Resultaten nestonderzoek 2022

Mast	Nestlocatie	Gebruik	Opmerking	Aanwezig 2021	Categorie
4	2e traverse Zuid	Gebruikt door kraai		Nee	5
5	2e traverse Noord	Niet in gebruik	Enkele takjes, niet volwaardig	Ja	-
6	1e traverse Noord	Gebruikt door kraai		Nee	5
7	2e traverse Zuid	Gebruikt door kraai		Nee	5
8	1e traverse Zuid	Gebruikt door kraai		Nee	5
16	2e traverse Noord-Oost en Zuid-West (2 nesten)	Niet in gebruik		Nee	
18	1e traverse Noord-Oost tegen de mantel	Niet in gebruik	Enkele takjes	Ja	-
19	2e traverse Noord-Oost	Gebruikt door kraai		Nee	5
19	1e traverse Noord-Oost	Niet in gebruik		Nee	-
20	2e traverse Zuid-West	Gebruikt door kraai		Nee	5
27	2e traverse Noord	Niet in gebruik		Nee	-
28	2e traverse Noord-Oost	Gebruikt door kraai		Nee	5
32	2e traverse Noordzijde	Niet in gebruik		Nee	-
33	2e traverse noordzijde	Gebruikt door kraai		Nee	5
34	2e traverse zuid	Niet in gebruik	Uitwerpselen aanwezig	Nee	-
34	2 traverse noord, tegen mast	Niet in gebruik		Ja	-
36	2e traverse oost	Gebruikt door buizerd		Nee	4
37	2e traverse west	niet in gebruik		Nee	-
38	2° traverse noord-oost	Niet in gebruik		Ja	-
39	onderste traverse weg kant	Niet in gebruik	Enkele takjes, niet volwaardig	Nee	-
46	2e traverse noordoost	Niet in gebruik		Nee	-
50	1° traverse links boven	Gebruikt door Houtduif		Ja	-
55	2e traverse zuidoost	Gebruikt door kraai		Nee	5
60	nest onderste links	Niet in gebruik	Enkele takjes, niet volwaardig	Nee	-
61	1° traverse links	Niet in gebruik	Enkele takjes, niet volwaardig	Nee	-
74	klein compact nest boven links	Gebruikt door kraai	Klein, wel stevig	Nee	5
76	1° traverse links	Niet in gebruik	Goed groot nest	Nee	-
77	2° traverse links	Gebruikt door kraai	Slordig nest	Nee	5
78	2° traverse links	Niet in gebruik	Lijkt kraai	Nee	-
80	2° traverse rechts	Niet in gebruik	Slordig nest	Ja	-
84	1° traverse links	Gebruikt door kraai	Boven groene ribbelkabel	Ja	5
85	2° traverse rechts	Niet in gebruik		Nee	-
87	2° traverse links	Gebruikt door kraai		Nee	5
88	3° traverse zuidoost tegen mantel	Torenvalk		Ja	5

Zowel in 2021 als in het onderzoek in 2022 waren nesten aanwezig in de masten 5, 18, 34, 38, 50, 80, 84 en 88. Binnen broedseizoen 2022 zijn er duidelijk nesten bij gekomen. Het betreft voornamelijk nesten die in gebruik zijn door kraai. Ook zijn van het onderzoek in 2021 een aantal nesten niet meer terug gevonden. Dit is mogelijk een gevolg van harde wind.

4.1 Effecten analyse en conclusie vogels

Het nest van **houtduif** in mast 50 is niet jaarrond beschermd, waardoor er voor deze mast geen sprake is van belemmeringen vanuit de Wnb. Het verwijderen van dit nest is niet ontheffing plichtig, mits er geen sprake is van een broedgeval of wort verwijderd buiten het broedseizoen.

De nesten van **zwarte kraai** in de masten 4, 6, 7, 8, 19, 20, 28, 33, 55, 74, 77, 84, 87 betreffen categorie 5 jaarrond beschermd nesten. Dit betekent dat zij (buiten het broedseizoen) enkel jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen. Dit kan bijvoorbeeld zijn, omdat het broedbiotoop van dergelijke soorten in de directe omgeving niet voorhanden is. Zwarte kraai is een zeer flexibele soort die tot broeden kan komen in een breed scala van landschappen en daarbij prima in staat is elk jaar een nieuw nest te bouwen. Na de werkzaamheden zal de situatie in de masten vergelijkbaar zijn met de huidige situatie. Ook zijn er in de omgeving van de masten ruim voldoende alternatieve broedlocaties voor de soort voorhanden, zoals bomen, bossen en bosschages. Er is daarom geen sprake van zwaarwegende ecologische omstandigheden met betrekking tot deze soort. Het (buiten het broedseizoen) verwijderen van deze nesten is daarom niet ontheffing plichtig.

Het wordt aanbevolen deze nesten na het broedseizoen (na half augustus) en tijdig voor aanvang van de werkzaamheden te verwijderen om te voorkomen dat er zich een broedgeval voor doet tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dat mogelijk verstoord wordt, en omdat andere soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is, in het daaropvolgende jaar gebruik kunnen maken van dit bestaande nest, waardoor deze alsnog een (ontheffing plichtige) jaarrond beschermde status krijgt.

Het nest van **torenvalk** in mast 88 betreft ook categorie 5 jaarrond beschermde nesten. Echter, in tegenstelling tot zwarte kraai, bouwt de torenvalk niet zijn eigen nest. De soort is daarom minder flexibel dan de zwarte kraai, van wiens nesten de torenvalk gebruik maakt om te broeden. Van torenvalk kan daarom niet worden gesteld dat er geen sprake is van zwaarwegende ecologische omstandigheden. De nesten worden daarom aangemerkt als jaarrond beschermd. Bij de werkzaamheden worden deze nesten verstoord of aangetast, doordat zij ten behoeve van de werkzaamheden verwijderd moeten worden of binnen de verstoringsafstand liggen van de soort. Dit betreft overtreding van de verbodsbepalingen uit artikel 3.1 Wnb. Voor het overtreden van deze verbodsbepalingen, is het noodzakelijk ontheffing aan te vragen.

Het nest in mast 36 is in gebruik door **buizerd**, en daarmee een categorie 4 jaarrond beschermd nest. In mast 36 worden geen aanvullende werkzaamheden uitgevoerd, maar wel worden bij alle masten de geleiders vervangen. Tijdens de werkzaamheden zal naar verwachting dit nest dus mogelijk verstoord worden. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient ontheffing te worden aangevraagd voor het werken in mast 36 ten behoeve van het aanwezige buizerdsnest.

5 Conclusies

Tijdens het natuuronderzoek in 2021 (Sweco, 2021) bleek in mast 50 een jaarrond beschermd nest aanwezig te zijn van slechtvalk (categorie 3). Ten behoeve van het aanwezige slechtvalk nest is inmiddels ontheffing aangevraagd en verleend. Tijdens het aanvullende nestonderzoek uitgevoerd in 2022 bleek het nest in mast 50 in gebruik te zijn door een houtduif. Het nest kan echter in de toekomst wel weer gebruikt worden door een slechtvalk en behoudt daarmee de jaarrond beschermde status. Het activiteitenplan voor dit nest blijft actueel en ongewijzigd.

Tijdens het onderzoek in 2022 bleek in mast 36 een actief buizerdsnest (categorie 4) aanwezig te zijn en is een torenvalk tot broeden gekomen in mast 88 (categorie 5). Beide nesten zijn beoordeeld als jaarrond beschermd. Om de werkzaamheden uit te kunnen voeren dient de huidige verkregen ontheffing aangevuld te worden met het buizerdsnest in mast 36 en het torenvalknest in mast 88. Nabij mast 88 wordt een opstijgpunt gerealiseerd en is er een mogelijkheid dat naast verstoring, het nest mogelijk aangetast wordt. In mast 36 worden naast het vervangen van de geleiders geen aanvullende werkzaamheden aan de mast verricht. Het aanwezige buizerdnest wordt uitsluitend verstoord. De benodigde compensatie en werkwijze worden nader toegelicht in het activiteitenplan.

Bijlage 2 Ontheffing WNB.2022.026.toek(ontw)

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

> Retouradres Postbus 40225, 8004 DE Zwolle

TenneT TSO B.V.
Postbus 718
6800 AS ARNHEM

Rijksdienst voor
Ondernemend
Nederland

Postbus 40225,
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
wnb@rvo.nl

ONTWERPBESLUIT

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190026591701

Datum besluit «DatumBeslissing»
Betreft Beslissing op aanvraag – ONTWERPBESLUIT

Kenmerk
WNB.2022.026.toek(ontw)

Bijlagen
1

Geachte heer,

Op 6 april 2022 heeft u een ontheffing aangevraagd. Ik heb uw aanvraag beoordeeld. In deze brief licht ik dit nader toe en leest u wat mijn beslissing is.

Procedure

In artikel 20a, eerste lid van de Elektriciteitswet, is bepaald dat op de besluitvorming voor dit project de rijkscoördinatieregeling als bedoeld in artikel 3.35 van de Wet ruimtelijke ordening van toepassing is. Dat wil in dit geval zeggen dat de besluiten die nodig zijn voor BETER BENUTTEN BESTAANDE 380 kV/Ens- Zwolle gezamenlijk worden voorbereid, waarbij deze procedure wordt gecoördineerd door de minister voor Klimaat en Energie. Daarbij doorlopen de besluiten, op grond van artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro, de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht met toepassing van de bijzondere regels in artikel 3.31, derde lid, in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wro.

Dit besluit is één van de besluiten die nodig zijn voor Beter Benutten Bestaande 380 kV/ Ens- Zwolle. Daarom is ook op dit besluit de rijkscoördinatieregeling van toepassing. De minister voor Klimaat en Energie heeft een gecoördineerde voorbereiding van de besluiten voor Beter Benutten Bestaande 380 kV/ Ens- Zwolle bevorderd. Onderhavig besluit is als volgt voorbereid:

- Op [datum] is een kennisgeving met betrekking tot het ontwerp gepubliceerd in de Staatscourant; kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in enkele huis-aan-huisbladen;
- op [datum] is door de minister voor Klimaat en Energie een ontwerp van het besluit aan [INITIATIEFNEMER] gezonden;
- het ontwerp van het besluit heeft van [datum] tot en met [datum] ter inzage gelegen bij [locatie];
- er zijn [aantal] informatieavonden georganiseerd, op [data], waarbij de mogelijkheid werd geboden zienswijzen naar voren te brengen.

ONTWERPBESLUIT

Op grond van artikel 3.32 in samenhang met artikel 3.35, vierde lid, van de Wet ruimtelijke ordening worden dit besluit en de andere besluiten gelijktijdig door de minister voor Klimaat en Energie bekendgemaakt. Tevens doet de minister voor Klimaat en Energie daarvan mededeling in de Staatscourant, enkele huis-aan-huisbladen en langs elektronische weg. Eerdere insprekers worden persoonlijk geïnformeerd.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190026591701

Kenmerk
WNB.2022.026.toek(ontw)

Inhoud aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project 'Opwaardering 380 kV-verbinding Ens – Zwolle (ENS-ZL)', gelegen tussen de gemeenten Ens en Zwolle. Het project betreft het opwaarderen van de bestaande 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Ens en Zwolle. De opwaardering van de bestaande hoogspanningsverbinding houdt in dat nieuwe geleiders met meer capaciteit worden toegepast. De hoogspanningsverbinding Ens – Zwolle maakt deel uit van de 380 kV ring die de 'ruggengraat' van het landelijk hoogspanningsnet vormt. In totaal worden bij 91 masten binnen dit traject nieuwe geleiders toegepast en/of andere onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

De werkzaamheden betreffen onderhoudswerkzaamheden en werkzaamheden om de transportcapaciteit te vergroten. De werkzaamheden bestaan uit het ophangen van nieuwe HTLS (High Temperature Low Sag) geleiders met een hogere capaciteit dan de huidige geleiders, het vervangen van isolatorkettingen en bliksemdraden, het verstevigen van de fundering bij een aantal masten en het aanpassen van het mastlichaam bij een groot aantal masten. De aanpassingen aan de mastlichamen bestaan in hoofdlijnen uit het vervangen van bouten en het uitwisselen en/of toevoegen van mastprofielen waarbij de hoofdopzet en de uitstraling van de mast niet wijzigt. Om de werkzaamheden uit te voeren worden tijdelijke aanrijroutes en werkterreinen om de mastvoeten gelegd waarvoor op enkele locaties bomen worden gekapt of watergangen tijdelijk worden gedempt.

U vraagt ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2 en lid 4 van de Wet natuurbescherming voor wat betreft exemplaren van de slechtvalk (*Falco peregrinus*).

Besluit

Ik verleen u voor de periode vanaf de dag van bekendmaking van het definitieve besluit tot en met 30 augustus 2024 ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2 van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het beschadigen of vernielen van een nest van de slechtvalk in mast 50.

Ik verleen u geen ontheffing van verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, vierde lid van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het opzettelijk verstoren van de slechtvalk.

De overwegingen die ten grondslag hebben gelegen aan dit besluit worden in bijlage 1 toegelicht.

ONTWERPBESLUIT

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

- a. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen verleend.
- b. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
- c. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die vallen onder de bevoegdheid van onze minister conform artikel 1.3 van de Wet natuurbescherming.
- d. Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft enkel mast 50 van het plangebied voor de realisatie van het project 'Ens - Zwolle 380kV', het hoofdspansingstracé gelegen tussen Ens en Zwolle, één en ander zoals is weergegeven in de bij de aanvraag aangeleverde figuur 'Mastenboek Ens - Zwolle, kaart 23' van 10 februari 2022.
- e. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het bevoegd gezag indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift b noodzakelijk zijn.
- f. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- g. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- h. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar het bevoegd gezag te zenden.

Specifieke voorschriften

- i. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in hoofdstuk 3.2 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan jaarrond bescherm nest' van 5 april 2022.
- j. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de broedperiode van de aanwezige jaarrond beschermde vogelsoorten. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van vogels.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190026591701

Kenmerk
WNB.2022.026.toek(ontw)

ONTWERPBESLUIT

- k. In navolging van voorgaand voorschrift dienen de werkzaamheden op de locatie waar zich het jaarrond beschermde nest bevindt (in mast 50) buiten de broedperiode van de betreffende soort uitgevoerd te worden, dan wel dient dit nest buiten de broedperiode ongeschikt gemaakt te worden.
- l. Bij het (tijdelijk) verwijderen en terugplaatsen van het nest is altijd een **ter zake kundige ecoloog aanwezig**. Er dienen foto's te worden genomen van het nest, de oorspronkelijke locatie en bij het terugplaatsen van het nest. Deze foto's dienen te worden gedocumenteerd.
- m. Bij aanwezigheid van de slechtvalk, dient te worden gestreefd om voldoende aanbod aan kraaiennesten te behouden binnen bestaande territoria.
- n. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het bevoegd gezag indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere nesten worden aangetroffen van de slechtvalk dan beschreven in het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan jaarrond bescherm nest' van 5 april 2022.

Overige voorschriften

- o. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de soort waarvoor ontheffing is verleend.
- p. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte te worden gesteld. Het werkprotocol dient op locatie aanwezig te zijn.
- q. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn, een verzoek tot verlenging van de ontheffing in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.

Zienswijzen

Zienswijzen over het ontwerp van het besluit kunnen worden ingediend bij:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Beter Benutten Bestaande 380 kV/ Ens- Zwolle
Postbus 111
9200 AC Drachten

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190026591701

Kenmerk
WNB.2022.026.toek(ontw)

¹ "Onder een ecologisch deskundige verstaan wij een persoon die ecologisch advies verstrekt of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten en die schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis heeft."

ONTWERPBESLUIT

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190026591701

Kenmerk
WNB.2022.026.toek(ontw)

Met vriendelijke groet,

De Minister van Natuur en Stikstof,
namens deze:

Robin Nieuwenkamp
Teammanager Vergunningen Natuur Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

ONTWERPBESLUIT

Bijlage 1: Overwegingen Wet natuurbescherming

Afwijzing artikel 3.1, lid 4 Wet natuurbescherming

Uit de aanvraag blijkt dat ontheffing is aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 4 van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het opzettelijk verstoren van vogels. Ontheffing voor het opzettelijk verstoren van de slechtvalk is in casu niet aan de orde. Op grond van artikel 3.1, lid 5 van de Wet natuurbescherming is voor verstoren van vogels als bedoeld in de Vogelrichtlijn geen ontheffing vereist indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de slechtvalk is geen sprake, waardoor het verbod van artikel 3.1, lid 4 van de Wet natuurbescherming niet geldt en dus geen ontheffing van dat verbod aan de orde is.

Instandhouding van de soorten

Artikel 3.1, lid 2 Wet natuurbescherming

Slechtvalk

De slechtvalk is in het plangebied aangetroffen. In mast 50 is een nest van de soort vastgesteld. Deze bevindt zich in de tweede traverse aan de zuidzijde van de mast. Onderdeel van de werkzaamheden is het vernieuwen van het platform van de traverse waar het nest aanwezig is. Schade aan het nest als gevolg van de werkzaamheden is niet met zekerheid uit te sluiten. Er wordt getracht het nest in goede conditie te behouden, maar er wordt voor een worst-case scenario, dat het nest toch verwijderd moet, ontheffing aangevraagd.

Door de werkzaamheden kan het nest ongeschikt worden en kunnen broedende exemplaren worden verstoord. Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in hoofdstuk 3.2 van het bij de aanvraag **gevoegde rapport 'Activiteitenplan jaarrond bescherm nest'** van 5 april 2022.

De werkzaamheden in de omgeving van mast 50 worden buiten de broedperiode uitgevoerd (globaal buiten de periode maart tot augustus). In de broedperiode worden werkzaamheden niet binnen 75 meter van de mastvoet (met nest) uitgevoerd. Hiermee wordt voorkomen dat eieren of jongen door de uitvoering van de werkzaamheden worden verlaten of broedende vogels worden verstoord.

Het uitgangspunt is dat het nest behouden blijft. Indien het nest toch niet behouden kan blijven, dient de mast buiten de broedperiode ongeschikt gemaakt te worden als broedlocatie door het nest *zorgvuldig* te verwijderen. Het nest wordt zorgvuldig weggehaald en, indien het nest in goede conditie verkeerd, voorafgaand aan de volgende broedperiode op exact dezelfde locatie teruggebracht. Indien het oorspronkelijke nest beschadigd raakt of anderszins niet meer geschikt geacht wordt, zal een zo gelijkend mogelijk kunstmatig alternatief nest aangebracht worden op exact dezelfde locatie.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland
Onze referentie
Aanvraagnummer
5190026591701

Kenmerk
WNB.2022.026.toek(ontw)

ONTWERPBESLUIT

Door de werkzaamheden uit te voeren buiten de broedperiode wordt voorkomen dat broedende exemplaren worden verstoord. Wel wordt het nest mogelijk tijdelijk ongeschikt gemaakt door de werkzaamheden. Er is dan ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.1, lid 2 van de Wet natuurbescherming.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190026591701

Kenmerk
WNB.2022.026.toek(ontw)

De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Bij het (tijdelijk) verwijderen en terugplaatsen van het nest dient altijd een ter zake kundige ecoloog aanwezig te zijn. Daarbij dienen foto's te worden genomen van het nest, de oorspronkelijke locatie en bij het terugplaatsen van het nest. Deze foto's dienen te worden gedocumenteerd.

Indien nieuwe nesten worden aangetroffen in of in de directe nabijheid van de masten kan het noodzakelijk zijn deze nesten ook (tijdelijk) te verwijderen. Er dient contact met het bevoegd gezag te worden opgenomen indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere nesten worden aangetroffen van de slechtvalk anders dan beschreven in het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan jaarrond bescherm nest' van 5 april 2022. Ter aanscherping heb ik in de ontheffing een aanvullend voorschrift opgenomen.

Gunstige staat van instandhouding slechtvalk

De slechtvalk is een soort die overal in Europa broedt. De trend is positief en de omvang van de populatie neemt in Nederland jaarlijks toe met circa 5%. Door de positieve trend is de landelijke staat van instandhouding beoordeeld als gunstig. De slechtvalk broedt in het hele land. De soort broedt met name in kunstmatige nestgelegenheden, op grote gebouwen of in of nabij stedelijk gebied, in speciaal aangelegde nestkasten en op oude kraaiennesten in hoogspanningsmasten. De potentiële broedlocaties voor de slechtvalk zijn in Nederland vaak gelimiteerd en de soort is afhankelijk van door mensen gerealiseerde structuren en nestkasten op geschikte locaties. Tijdens de werkzaamheden wordt getracht het huidige nest intact te laten. Alleen in worst case, wordt het nest tijdelijk zorgvuldig verwijderd. De aantasting van het nest is tijdelijk van aard, omdat deze (of een voldoende geschikte alternatieve nestgelegenheid) na afronding van de werkzaamheden en voorafgaand aan de nieuwe broedperiode op exact dezelfde locatie wordt teruggeplaatst. In het geval van een broedende vogel wordt gewacht tot deze is uitgebroed. Hierdoor verliezen de vogels geen broedperiode en komen de populatie en daarmee samenhangende staat van instandhouding niet in gevaar. De gunstige staat van instandhouding van de slechtvalk komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

ONTWERPBESLUIT

Andere bevredigende oplossing

De voorgenomen activiteiten worden uitgevoerd bij een reeds bestaande hoogspanningsverbinding. Alternatieve locaties zijn niet mogelijk.

De inrichting van de werkgebieden is tevens gebonden aan de locaties van de masten. De bouwwegen naar de werkgebieden zullen zo kort mogelijk gehouden worden zodat zo min mogelijk habitat wordt aangetast. Waar mogelijk wordt er gebruik gemaakt van bestaande wegen.

De werkzaamheden zullen zoveel mogelijk worden uitgevoerd buiten het broedseizoen. Wanneer dit niet mogelijk is wordt minimaal 75 meter afstand gehouden van het nest. Aanvullend worden varkenskrullen geplaatst op de bliksemdraden en OPGW (optical ground wire), waardoor minder draadslachtoffers zullen vallen en de nieuwe situatie een ecologische verbetering met zich mee brengt. De mitigerende maatregelen worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding. Indien mogelijk wordt het nest behouden.

Er is een Cultuur Technisch Advies opgesteld om de uitvoering van bouwwegen en werkterreinen aan de lokale omstandigheden aan te passen. Door deze aanpassingen wordt schade aan de ondergrond zoveel mogelijk voorkomen.

In de planning wordt rekening gehouden met kwetsbare periodes van de beschermde soorten. Een aantal werkzaamheden aan de mastlichamen kunnen alleen worden uitgevoerd, vanuit veiligheidsoverwegingen, als de spanning van de verbinding is. Het gaat hierbij om het vervangen van geleiders, isolatoren, bliksemdraden en vervangen en bijplaatsen van profielen. De periode dat de stroom van de verbinding wordt gehaald wordt de Voorziene Niet beschikbaarheid (VNB) periode genoemd. Het is echter niet mogelijk om voor één verbinding een VNB te krijgen voor meerdere jaren. Dit betekent dan ook dat de werkzaamheden binnen de VNB- periode afgerond moeten zijn en er geen alternatieven voor handen zijn. Het is gezien de omvang en duur van het project echter niet mogelijk om bij alle masten buiten de broedperiode te werken omdat de werkzaamheden volgens de huidige planning in totaal meer dan een jaar duren. De planning is zodanig aangepast dat werkzaamheden gedurende de broedperiode aan/in de buurt van mast 50 worden ontzien.

Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) wordt schade aan de slechtvalk zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Belang

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van het belang 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', zoals genoemd in artikel 3.3, vierde lid, sub b van de Wet natuurbescherming.

TenneT is voornemens om haar bestaande 380 kV ring op te waarderen. De opwaardering van de bestaande hoogspannings-verbinding houdt in dat er nieuwe geleiders met meer capaciteit worden toegepast.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190026591701

Kenmerk
WNB.2022.026.toek(ontw)

ONTWERPBESLUIT

De hoogspanningsverbinding Ens-Zwolle maakt deel uit van deze 380 kV ring. In totaal worden bij 91 masten binnen dit traject nieuwe geleiders toegepast.

Het opwaarderen van de masten is noodzakelijk om aan de wettelijke taak van TenneT te voldoen om de leveringszekerheid te waarborgen. De taken van TenneT zijn vastgelegd in de Elektriciteitswet. Daarin staat onder meer dat TenneT de veiligheid en betrouwbaarheid van de netten en van het transport van elektriciteit over de netten op de meest doelmatige wijze moet waarborgen. Dit betekent onder andere dat TenneT bestaande infrastructuur, die met beperkte aanpassing nog naar behoren functioneert, niet kan vervangen door nieuwe infrastructuur als daartoe geen aanleiding is vanuit technische noodzaak, wet- en regelgeving of landelijk beleid. Ook staat in de Elektriciteitswet dat TenneT de netten aanlegt, herstelt, vernieuwt of uitbreidt, waarbij maatregelen in overweging worden genomen op het gebied van duurzame elektriciteit, energiebesparing en vraagsturing of decentrale elektriciteitsproductie waardoor de noodzaak van vervanging of vergroting van de productiecapaciteit ondervangen kan worden. Het opwaarderen van de bestaande verbinding valt hiermee binnen de wettelijke taken van TenneT. De opwaardering is essentieel voor het goed functioneren van de samenleving en in het belang van de openbare veiligheid en volksgezondheid. De groei van de productie van duurzame energie stijgt. Het aanbod van duurzame energie is minder goed te voorspellen: immers, de ene keer waait het hard of schijnt de zon volop, en de andere keer is het bewolkt en windstil. Deze pieken en dalen zijn van grote invloed op ons elektriciteitsnet. De capaciteit op delen van de landelijke 380kV-verbinding zijn momenteel al niet meer toereikend om aan de transportbehoefte te voldoen. De capaciteit op deze verbindingen moet daarom worden vergroot. De werkzaamheden zijn dus noodzakelijk om een veilige en continue levering van elektriciteit te kunnen garanderen.

Gelet op het voorgaande ben ik van oordeel dat het belang 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' voldoende zijn om de negatieve effecten op de slechtvalk, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190026591701

Kenmerk
WNB.2022.026.toek(ontw)

Bijlage 3

Locatie mast 36 en 88

Legenda

- Mastfundering aanpassen
- Mastfundering niet aanpassen
- Zakelijk rechtstrook
- Station
- Mogelijk snoeien
- Op weg of spoorweg
- Op water
- Over water
- Werkterrein Mast
- Werkterrein Lierlocatie
- Ruimtereservering werkweg
- Aan te leggen dijk (rijbaan)
- Route optionele werkweg
- Bestaande weg / verharding benutten
- Ruimtereservering aanrijroute (nat weer)
- Aanrijroute (t.b.v. onderzoek / en indien geen werkweg)
- Zonnepark
- Waterbuffer (5m afstand)
- Kadastraal perceel

Locatie mast 36:
X:195180
Y:511015

Versie	8.2	Datum	10-2-2022
Schaal	1:3.500	Formaat	A3
Kenmerk	J:\GeoData\p_energi\Beter benutten\bestaande 380kV\producten\ENS-ZL\producten\mastenboek\202209_31\GIS-D1_Mastenboek_v8_2_Sienjan.mxd		
0 20 40 60 80 100 m.			

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.

Legenda

- Mastfundering aanpassen
- Mastfundering niet aanpassen
- Zakelijk rechtstrook
- Station
- Mogelijk snoeien
- Op weg of spoorweg
- Op water
- Over water
- Werkerrein Mast
- Werkerrein Lierlocatie
- Ruimtereservering werkweg
- Aan te leggen dijk (rijbaan)
- Route optionele werkweg
- Bestaande weg / verharding benutten
- Ruimtereservering aanrijroute (nat weer)
- Aanrijroute (t.b.v. onderzoek / en indien geen werkweg)
- Zonnepark
- Waterbuffer (5m afstand)
- Kadastraal perceel

Versie	8.2	Datum	10-2-2022
Schaal	1:2.500	Formaat	A3
Kenmerk	J:\GeoData\p_omgev\Beter benutten bestaande 380kV\Producten\ENS-ZL\producten\mastenboek\202209_24\5-21_Mastenboek_v8_2_0enlan.mxd		
0 20 40 60 80 100 m.			

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.

Bijlage 4

Digitaal post versturen WNB
Buitenwerkzaamheden aanvulling Act-plan

Ontvangstbevestiging

Digitaal post versturen

Formuliernummer 9960027848811
Ontvangstdatum 7-2-2023
Ontvangsttijd 14:35

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Postbus 40225
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

088 042 42 42 (lokaal tarief)

Formuliergegevens

Uw gegevens

Relatienummer 203575071
KVK 09155985
Naam TenneT TSO B.V.
Adres Postbus 718
6800AS ARNHEM

Onderwerp

Ingezonden post bij WNB Buitenwerkzaamheden

Aanvraagnummer

Uw post hoort bij aanvraagnummer 5190027673152

Ingezonden documenten

Documentsoort Bestandsnaam
Aanvulling aanvraag Aanvulling activiteiten plan Jaarrond beschermde nesten
ENS-ZL 380 2022 D2.pdf

Bijlage 5

Aanvulling activiteiten plan Jaarrond beschermde
nesten ENS-ZL

Activiteitenplan jaarrond beschermde nesten 2022

Onderbouwing van ontheffingsaanvraag voor
jaarrond beschermd nest in
hoogspanningstracé ENS-ZL380

Sweco Nederland B.V.

Onderwerp

Onderbouwing van
ontheffingsaanvraag voor jaarrond
beschermden nesten in
hoogspanningstracé ENS-ZL 380

Projectnummer

51002704

Klant

TenneT

Versie

D2

Datum

07-02-2023

Auteur

Germ Zeephat

Document referentie

NL23-648800269-42446

Gecontroleerd door

Rietje Klous

Vrijgegeven door

Maarten Mouissie

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en doel.....	4
1.2	Plangebied	5
1.3	Werkzaamheden en planning	6
2	Ecologische onderzoeken	8
2.1	Inleiding	8
2.2	Resultaten ecologisch onderzoek	9
3	Effecten en mitigerende maatregelen	10
3.1	De ontheffing van verbodsbepalingen	10
3.2	Mitigerende maatregelen	10
4	Wet natuurbescherming	12
4.1	Doel van het project	12
4.2	Alternatieven / andere bevredigende oplossing.....	12
4.3	Wettelijk belang	13
4.4	Staat van instandhouding.....	13
4.4.1	Buizerd.....	13
4.4.2	Slechtvalk.....	14
4.4.3	Boomvalk	15
4.4.4	Torenvalk	17

Bijlage 1 – Aanvullend nestonderzoek 2022

Bijlage 2 – Verkregen ontheffing (WNB.2022.026)

Bijlage 3 – Waarnemingen Werkgroep Roofvogels Nederland

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Om in de toekomst meer elektriciteit te kunnen transporteren is het noodzakelijk om, naast de nieuwbouw van verbindingen, bestaande hoogspanningsverbindingen aan te passen zodat een grotere transportcapaciteit mogelijk wordt gemaakt. Om die reden is TenneT voornemens de bestaande landelijke 380 kV ring, de 'ruggengraat' van het landelijk hoogspanningsnet, op te waarden. Dit gebeurt binnen het programma Beter Benutten Bestaande 380 kV. Binnen het betreffende programma valt ook het deelproject Opwaardering 380 kV-verbinding Ens - Zwolle (ENS-ZL). Het opwaarderen van de 380kV ring, inclusief de hieronder vallende deelprojecten vallen onder de Rijkscoördinatieregeling.

Voor de opwaardering van de bestaande 380 kV verbinding ENS-ZL moeten diverse werkzaamheden worden uitgevoerd. In de basis betreft dit het ophangen van nieuwe HTLS (High Temperature Low Sag) geleiders met een hogere transportcapaciteit dan de huidige geleiders. De nieuwe geleiders zijn qua omvang en aantal gelijk aan de bestaande maar kunnen meer stroom transporteren, doordat ze hogere temperaturen kunnen weerstaan zonder te ver door te gaan hangen. De huidige hoogspanningsverbinding is bovendien inmiddels 35 jaar oud. Om deze reden worden ook andere onderdelen, zoals de isolatorkettingen en bliksemraden als levensduur verlengende activiteit vervangen. In het kader van deze -niet omgevingsvergunning plichtige werkzaamheden - worden ook de hoogspanningsmasten en de mastfunderingen opnieuw constructief beschouwd op de plaatsen waar dat nodig is.

Tijdens het verkennend natuuronderzoek (Sweco 2021) is gebleken dat van de 12 aangetroffen nesten in de hoogspanningsmasten er in 2021 één in gebruik is als jaarrond beschermd nest, waarvoor ontheffing is aangevraagd en verkregen. Het nest was tijdens het broedseizoen van 2021 in gebruik door slechtvalk, maar bleek in 2022 in gebruik door houtduif. In aanvulling op het uitgevoerde onderzoek zijn gegevens ontvangen van de Werkgroep Roofvogels Nederland. Voorliggend activiteitenplan is aangevuld met deze verkregen input vanuit de Werkgroep Roofvogels Nederland om een volledig beeld te krijgen van het gebruik van de aangetroffen nesten. Het verstoren of aantasten van deze nestplaatsen is niet toegestaan volgens de Wet Natuurbescherming artikel 3.1 lid 2 en lid 4:

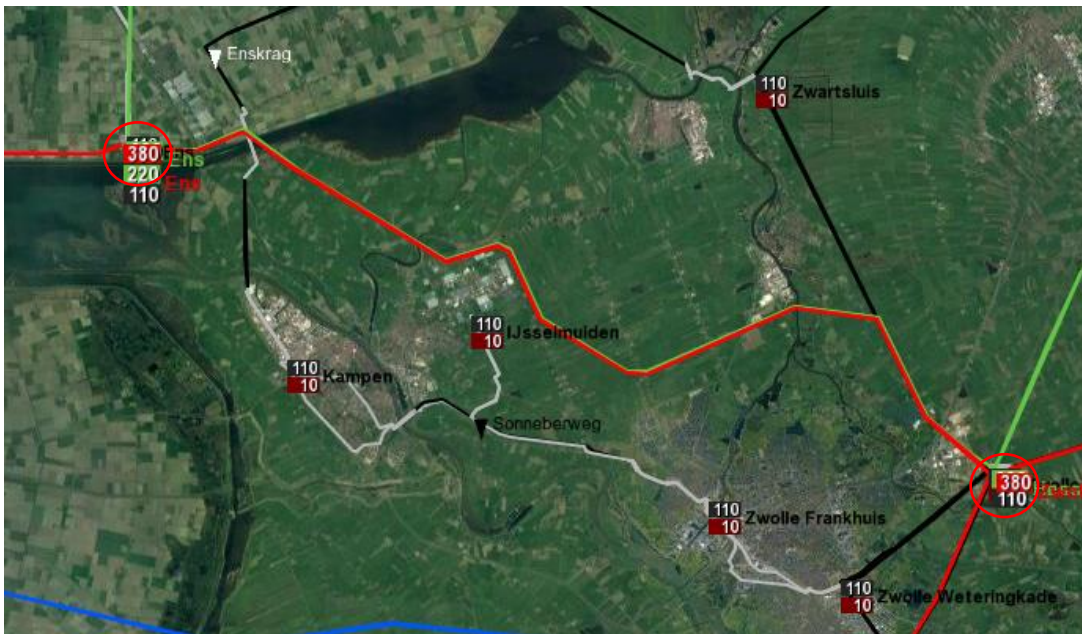
- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

De werkzaamheden binnen het Beter Benutten Bestaande 380 kV, van TenneT aan het hoogspanningstracé kunnen leiden tot verstoring of aantasting van betreffende nesten (Wnb artikel 3.1. lid 2 en 4). Om de werkzaamheden doorgang te kunnen laten vinden is ontheffing nodig. Voorliggend activiteitenplan betreft de onderbouwing van het wijzigingsverzoek op de reeds verkregen ontheffing (kenmerk: WNB.2022.026). De verkregen ontheffing is bijgevoegd in Bijlage 2. Bij mast 50 worden de werkzaamheden uitgevoerd zoals is vastgelegd in de verkregen ontheffing. Voor de (nieuwe) nesten wordt ontheffing aangevraagd. De beschrijving van de in 2022 aangetroffen in gebruik zijnde nesten, de mitigatie en staat van instandhouding van betreffende soorten wordt als aanvulling/wijziging op de huidige aanvraag ingediend. Tevens wordt er per mast een beschrijving gegeven van de specifieke werkzaamheden.

1.2 Plangebied

De scope van de werkzaamheden betreft de bestaande 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Ens en Zwolle (figuur 1.1). Onderdeel van de scope zijn 91 mastlocaties, werkterreinen, lierlocaties en aanrijroutes behorend bij de op te waarderen hoogspanningsmasten van het tracé Ens - Zwolle.

Figuur 1.1 De 380 Kv-verbinding Ens-Zwolle (in rood, Ens en Zwolle omcirkeld)

1.3 Werkzaamheden en planning

Voor de opwaardering van de bestaande 380 kV-verbinding Ens-Zwolle moeten diverse werkzaamheden worden uitgevoerd. In de basis betreft dit het ophangen van nieuwe geleiders met een hogere transportcapaciteit dan de huidige geleiders. De nieuwe geleiders zijn qua omvang en aantal gelijk aan de bestaande maar kunnen meer stroom transporteren omdat ze hogere temperaturen kunnen weerstaan zonder te ver door te gaan hangen. De huidige hoogspanningsverbinding is bovendien bijna 35 jaar oud. Daarom worden ook andere onderdelen, zoals de isolatorkettingen en bliksemraden vervangen, waarmee de levensduur wordt verlengd. Daarnaast zijn de masten constructief beschouwd en moet bij een aantal masten de fundering versterkt worden.

Per mast kunnen de werkzaamheden variëren. De mogelijke werkzaamheden aan de masten (waaronder mast 88 en 36 bestaan uit:

- Aanpassingen aan mast (vervangen stalen profielen en bouten). Enkele werkdagen per mast. In te zetten materieel betreft een hoogwerker en een transportwagen om materiaal aan te voeren.
- Bij de lierlocaties worden de geleiders binnen de vakken (deel tussen twee hoek/trekmasten) getrokken. De voorbereidende werkzaamheden duren enkele weken, maar het lieren zelf neemt maar enkele dagen in beslag.
- De aanleg van de aanrijroutes duurt twee tot vier weken, afhankelijk van de lengte en toegankelijkheid.

De werkzaamheden aan de masten zullen starten in het tweede kwartaal (begin juli) van 2023 en lopen tot augustus 2024. Er wordt vanaf 1 maart 2023 gestart met de realisatie van de benodigde bouwwegen. Voor de werkzaamheden bij mast 50 is reeds ontheffing aangevraagd en verkregen. Voor de overige masten waar jaarrond beschermde nesten in zijn aangetroffen in 2022 is in tabel 1.1 een overzicht weergegeven.

Tabel 1.2 Overzicht van de masten met jaarrond beschermde nestplaats (zoals is gebleken uit het aanvullend onderzoek en waarnemingen van Werkgroep Roofvogels Nederland) en welke werkzaamheden plaatsvinden.

Mast	Beoogde werkzaamheden
11 74 36	Uitsluitend geleiderwerkzaamheden. De mast wordt met een hoogwerker benaderd ter plekke van de isolatoren, er worden wielen in gehangen, nieuwe geleiders getrokken en wielen verwijderd. De isolatoren worden hierbij ook vervangen. Het aanwezige nest blijft hoogstwaarschijnlijk intact.
28 51 52 58 61 68 69	Aanpassingen aan deze masten bestaan naast het vervangen van de geleiders uit vervangen stalen profielen en bouten. In te zetten materieel betreft een hoogwerker en een transportwagen om materiaal aan te voeren. Bij de lierlocaties worden de geleiders binnen de vakken (deel tussen twee hoek/trekmasten) getrokken. De voorbereidende werkzaamheden duren enkele weken, maar het lieren zelf neemt maar enkele dagen in beslag. De aanleg van de aanrijroutes duurt twee tot 4 weken, afhankelijk van de lengte en toegankelijkheid. Of het nest behouden kan blijven is niet zeker.
88	Naast geleiderwerkzaamheden en vervangen van isolatoren worden ook profielen uitgewisseld. Bovendien wordt onder de mast een opstijgpunt gemaakt waarmee de verbinding ondergronds wordt gebracht. Dit vergt enige maanden werkzaamheden onder de mast. Deze mast ligt op een industrieterrein waarin sprake is van menselijke aanwezigheid rondom. De planning van deze werkzaamheden bij mast 88 zijn nog niet exact bekend, maar zullen plaatsvinden buiten het broedseizoen (na juli 2023 en voor maart 2024).

2 Ecologische onderzoeken

2.1 Inleiding

In 2021 heeft Sweco (Sweco 2021, Verkennend natuuronderzoek opwaardering 380 kV Ens – Zwolle, Oriënterend natuuronderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur, R. Klous & G. Zeephat, 2 december 2021, Sweco Groningen) een verkennend natuuronderzoek uitgevoerd. Naar aanleiding van de waarneming van 12 nesten in de hoogspanningsmasten van tracé ENS-ZL is tijdens het broedseizoen 2021 aanvullend onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van deze aanwezige nesten. Deze resultaten zijn verwerkt in het verkennend natuuronderzoek. Aanvullend op het verkennend natuuronderzoek is tijdens het broedseizoen 2022 opnieuw een nest onderzoek uitgevoerd, met een volledige inventarisatie van alle masten bij de eerste ronde van de veldbezoeken en zijn de gegevens van het onderzoek aangevuld met waarnemingen van de Werkgroep Roofvogels Nederland (recent verkregen).

Uitgevoerde onderzoeken:

- Verkennend natuuronderzoek opwaardering 380 kV Ens – Zwolle, Oriënterend natuuronderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur, R. Klous & G. Zeephat, 2 december 2021, Sweco Groningen.
- Aanvullend nestonderzoek 2022, Aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid en het gebruik van nesten in hoogspanningstracé Zwolle – Ens, G. Zeephat & R. Klous, 15 september 2022, Sweco Groningen (Bijlage 1).
- Inventarisaties van de Werkgroep Roofvogels Nederland (Bijlage 3).

In onderstaande tabel (2.1) is een overzicht weergegeven van jaarrond beschermde nestplaatsen en in welke categorie van bescherming deze vallen.

Tabel 2.1 Soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is (RVO). Vetgedrukte soorten zijn soorten die in hoogspanningsmasten broeden

Soort	Categorie	Soort	Categorie	Soort	Categorie
Boomvalk	4	Boerenzwaluw	5	Kleine bonte specht	5
Buizerd	4	Bonte vliegenvanger	5	Kleine vliegenvanger	5
Gierzwaluw	2	Boomklever	5	Koolmees	5
Grote gele kwikstaart	3	Boomkruiper	5	Kortsnavelboomkruiper	5
Havik	4	Bosuil	5	Oeverzwaluw	5
Huismus	2	Brilduiker	5	Pimpelmees	5
Kerkuil	3	Draaihals	5	Raaf	5
Oehoe	3	Eidereend	5	Ruigpootuil	5
Ooievaar	3	Ekster	5	Spreeuw	5
Ransuil	4	Gekraagde roodstaart	5	Tapuit	5
Roek	2	Glanskop	5	Torenvalk	5
Slechtvalk	3	Grauwe vliegenvanger	5	Zeearend	5
Sperwer	4	Groene specht	5	Zwarte kraai	5
Steenuil	1	Grote bonte specht	5	Zwarte mees	5
Wespendief	4	Hop	5	Zwarte roodstaart	5
Zwarte wouw	4	Huiszwaluw	5	Zwarte specht	5
Blauwe reiger	4	IJsvogel	5		

2.2 Resultaten ecologisch onderzoek

Op basis van het Verkennend Natuuronderzoek 2021 is ontheffing aangevraagd voor een slechtvalk nest. Deze ontheffing is reeds verkregen en heeft kenmerk: WNB.2022.026.toek(ontw).

Tijdens het aanvullende nestonderzoek door Sweco¹ en de waarnemingen van Werkgroep Roofvogels Nederland in het broedseizoen van 2022 is gebleken dat voor het werken in onderstaand overzicht weergegeven masten ontheffing nodig is in verband met een aanwezig jaarrond beschermd nest.

Mast	Soort	Categorie
11	Slechtvalk	3
28	Boomvalk	4
36	Buizerd	4
51	Slechtvalk	3
52	Boomvalk	4
58	Boomvalk	4
61	Slechtvalk	3
68	Boomvalk	4
69	Slechtvalk	3
74	Boomvalk	4
88	Torenvalk	5

De rapportage van het aanvullende nestonderzoek 2022 is opgenomen in Bijlage 1. Totaal zijn 34 nesten aangetroffen. Aanvullend zijn drie veldrondes uitgevoerd tijdens daglicht, om het gebruik te kunnen vaststellen. De Werkgroep Roofvogels heeft gedurende het hele voorjaar inventarisaties uitgevoerd en heeft daardoor een breder zicht verkregen van de nesten en of deze in een later stadium nog zijn gekoloniseerd. We hebben voor een volledig beeld deze waarnemingen toegevoegd aan dit activiteitenplan.

¹ De veldbezoeken zijn uitgevoerd conform het protocol die hoort bij Buizerd (één van de soorten die nestelt in hoogspanningsmasten)

3 Effecten en mitigerende maatregelen

3.1 De ontheffing van verbodsbepalingen

In mast 50 is in 2021 een nest met een broedende slechtvalk aangetroffen, waarvoor ontheffing is verkregen. Tijdens het voorjaar van 2022 zijn aanvullend in de masten 11, 28, 36, 51, 52, 58, 61, 68, 69, 74 en 88 nesten van boomvalk, slechtvalk, torenvalk en buizerd waargenomen. De werkzaamheden die uitgevoerd worden in de masten met een jaarrond beschermd nest zijn samengevat in tabel 1.2.

Schade aan de nesten als gevolg van de werkzaamheden is niet met zekerheid uit te sluiten. Hoewel wordt geprobeerd de nesten in goede conditie te behouden, wordt voor het worst-case scenario, dat het nest verwijderd moet worden, ontheffing aangevraagd.

Samengevat wordt voor de geplande werkzaamheden voor de periode 01-02-2023 tot en met 01-09-2024. ontheffing aangevraagd voor:

- Het tijdelijk verstoren van het nest in mast 11 (slechtvalk), 36 (buizerd) en 74 (boomvalk) van buiten het broedseizoen. artikel 3.1 lid 4 WnB.
- Het verwijderen van het nest in de masten 28 (boomvalk), 50 (slechtvalk), 51 (slechtvalk), 52 (boomvalk), 58 (boomvalk), 61 (slechtvalk), 68 (boomvalk), 69 (slechtvalk) en 88 (torenvalk) en het na de werkzaamheden terugplaatsen. artikel 3.1 lid 2 en 4 WnB.

Als een nest tijdens het verplaatsen beschadigd raakt zal een op het oorspronkelijk nest lijkend kunstmatig nest worden teruggeplaatst zodat dezelfde locatie als nestplaats beschikbaar blijft.

3.2 Mitigerende maatregelen

Om verstoring zoveel mogelijk te voorkomen, worden de werkzaamheden aan en in de omgeving van de masten met nesten zoveel mogelijk buiten het broedseizoen (globaal van halverwege maart tot augustus) uitgevoerd. Bij werkzaamheden in het broedseizoen wordt tenminste 75 meter afstand van de masten met het nest gehouden. Indien niet voorkomen kan worden binnen het broedseizoen te werken zal het nest, buiten het broedseizoen ongeschikt gemaakt worden als broedlocatie of wordt voldoende afstand behouden om verstoring te vermijden.

Het ongeschikt maken van het nest vindt plaats door het tijdelijk verwijderen van het aanwezige nest of door het plaatsen van een speciale bal in de nestkom.

In de directe omgeving van de huidige nesten zijn geen geschikte natuurlijke alternatieve nestplaatsen aanwezig voor zover bekend. Wel is parallel aan het tracé ENS-ZL 380 een 220 kV tracé aanwezig. Mogelijk kunnen deze hoogspanningsmasten alternatieve nestplaatsen bieden. Als de huidige nesten verwijderd of ongeschikt gemaakt moeten worden, wordt het oorspronkelijk nest zorgvuldig weggehaald, en, indien het nest in goede conditie verkeert, voorafgaand aan het volgende broedseizoen op exact dezelfde locatie teruggebracht.

Als het oorspronkelijke nest beschadigd raakt of anderszins niet meer geschikt is, zal een zo gelijkend mogelijk kunstmatig alternatief nest aangebracht worden op exact dezelfde locatie.

Deze mitigerende maatregelen worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding. Waar mogelijk worden bestaande nesten behouden. Ook is er een Cultuur Technisch Advies opgesteld om de uitvoering van bouwwegen en werkterreinen aan de lokale omstandigheden aan te passen. Door deze aanpassingen wordt schade aan de ondergrond zoveel mogelijk voorkomen.

4 Wet natuurbescherming

4.1 Doel van het project

TenneT is voornemens om haar bestaande 380 kV ring op te waarderen. Het opwaarderen van de masten is noodzakelijk om aan de wettelijke taak van TenneT te voldoen om de leveringszekerheid te waarborgen. De taken van TenneT zijn vastgelegd in de Elektriciteitswet. Daarin staat onder meer dat TenneT de veiligheid en betrouwbaarheid van de netten en van het transport van elektriciteit over de netten op de meest doelmatige wijze moet waarborgen. Dit betekent onder andere dat TenneT bestaande infrastructuur, die met beperkte aanpassing nog naar behoren functioneert, niet kan vervangen door nieuwe infrastructuur als daartoe geen aanleiding is vanuit technische noodzaak, wet- en regelgeving of landelijk beleid. Ook staat in de Elektriciteitswet dat TenneT de netten aanlegt, herstelt, vernieuwt of uitbreidt, waarbij maatregelen in overweging worden genomen op het gebied van duurzame elektriciteit, energiebesparing en vraagsturing of decentrale elektriciteitsproductie waardoor de noodzaak van vervanging of vergroting van de productiecapaciteit ondervangen kan worden. Het opwaarderen van de bestaande verbinding valt hiermee binnen de wettelijke taken van TenneT. De opwaardering is essentieel voor het goed functioneren van de samenleving en in het belang van de openbare veiligheid en volksgezondheid.

TenneT werkt aan het programma 'Beter Benutten Bestaande 380kV'. Op dit project is de Rijkscoördinatieregeling van toepassing. Het programma betreft het vergroten van de capaciteit van (delen van) het landelijke 380kV hoogspanningsnetwerk. Het beter benutten wil zeggen dat er geen nieuwe lijn wordt gerealiseerd, maar dat de capaciteit van een bestaande verbinding wordt uitgebreid.

4.2 Alternatieven / andere bevredigende oplossing

Alternatieve locaties voor de werkzaamheden zijn niet aan de orde omdat de werkzaamheden een opwaardering betreffen van een bestaand hoogspanningstracé (Beter Benutten Bestaand 380 kV). De werkgebieden zijn dus gebonden aan de huidige locaties van de aanwezige masten. Wel is er rekening mee gehouden dat aanrijroutes zo kort mogelijk zijn en wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van aanwezige infrastructuur (wegen en paden) om het kruisen van mogelijke leefgebieden te voorkomen.

Aanvullend op de opwaardering worden varkenskrullen geplaatst op de bliksemraden en OPGW (optical ground wire), waardoor minder draadslachtoffers zullen vallen. Dit betekent een ecologische verbetering in de nieuwe situatie.

Voor een aantal werkzaamheden aan de mastlichamen geldt dat deze vanwege onder andere veiligheidsoverwegingen alleen kunnen plaatsvinden indien de spanning van de verbinding af is. Het gaat om het vervangen van geleiders, isolatoren, bliksemraden en het vervangen, en het bijplaatsen van profielen.

De periode waarin de spanning van de verbinding afgaat wordt de Voorziene Niet Beschikbaarheid (VNB) periode genoemd. In de winterperiode is het voor de leveringszekerheid van het landelijk hoogspanningsnet het meest risicovol om een verbinding van de landelijke 380 kV ring van de spanning af te halen. In de winter is de energievraag het hoogst wat zorgt voor druk op het landelijk hoogspanningsnet. De verbindingen van de landelijke 380 kV ring, waaronder de verbinding Ens - Zwolle, is van dermate belang voor de leveringszekerheid van het hoogspanningsnet dat voor deze verbindingen geldt dat slechts één van de verbindingen in de winterperiode niet beschikbaar mag zijn. In de winterperiode is het te risicovol om meerdere verbindingen niet beschikbaar te hebben. Daarom starten de werkzaamheden aan het tracé in Q2 van 2023.

Er zijn binnen TenneT veel nieuwbouw- vervangings- en onderhoudsprojecten die voor uitvoering een VNB-periode vereisen. Deze worden geprioriteerd naar het hoogste risico voor het totale netwerk. Omdat er de komende jaren meerdere projecten uitgevoerd dienen te worden is het niet mogelijk om voor één verbinding een VNB te krijgen voor een periode van meerdere jaren. Dit betekent dan ook dat de werkzaamheden binnen de VNB-periode afgerond moeten worden en dat er geen andere alternatieven mogelijk zijn. Ten aanzien van de planning is er geen realistisch alternatief dat gunstiger uitpakt voor de (beschermde) diersoorten.

4.3 Wettelijk belang

Binnen de Wet Natuurbescherming zijn wettelijke belangen opgenomen waaronder ontheffing verlening mogelijk wordt gemaakt. Voor de werkzaamheden aan de hoogspanningsmasten betreft het de volgende wettelijke belangen, zoals genoemd onder de Wet natuurbescherming: In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid (Wnb, artikel 3.3, lid 4, onderdeel b, sub. 1) in het geval van vogels (met jaarrond beschermde nesten).

De torenvalk, boomvalk buizerd en slechtvalk zijn beschermd onder artikel 1 van de Vogelrichtlijn met het beschermingsregime van de artikelen 3.1 en 3.2 Wet natuurbescherming en kunnen tot broeden komen in hoogspanningsmasten. De ontheffing wordt aangevraagd op grond van het belang 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' voor de aangetroffen nesten van boomvalk, buizerd, torenvalk en slechtvalk, zoals genoemd in artikel 3.3, vierde lid, onder b, sub 1.

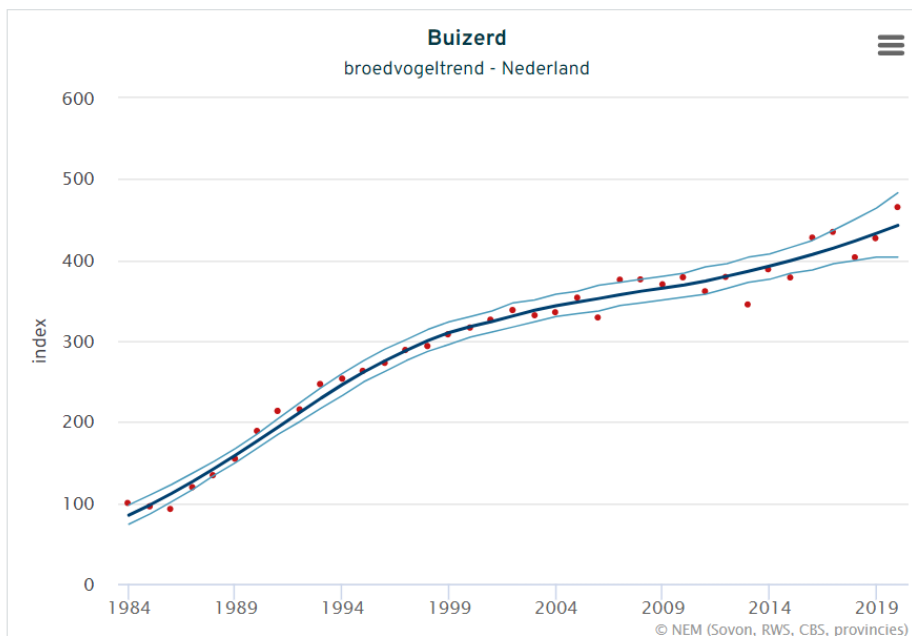
4.4 Staat van instandhouding

4.4.1 Buizerd

De buizerd is een soort die overal in Nederland tot broeden komt en is de talrijkste broedende roofvogel in Nederland. De trend is vanaf 1984 positief en de omvang van de populatie neemt in Nederland jaarlijks met ca. 5% toe (Sovon, 2020). De populatie ontwikkeling is weergegeven in figuur 4.2. Door deze positieve trend is de landelijke staat van instandhouding zowel voor broedvogel als niet broedvogel gunstig (zie figuur 4.1).

Beoordeling Staat van Instandhouding				
Populatie	Verspreiding	Leefgebied	Toekomst	Eindoordeel
gunstig	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig

Figuur 4.1 Staat van instandhouding buizerd in Nederland (SOVON, 2022).

Figuur 4.2 Trend in populatieontwikkeling buizerd in Nederland (SOVON 2020).

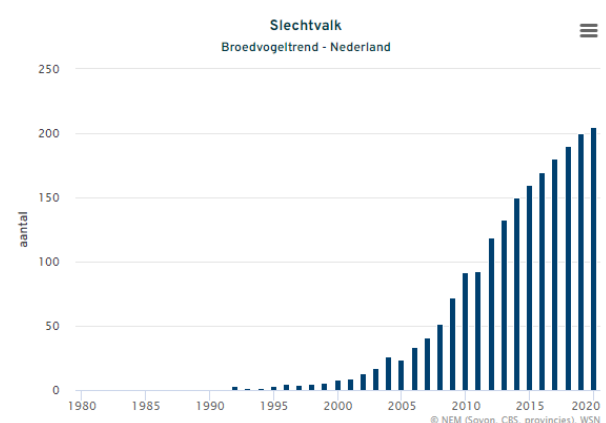
Buizerds zijn voor het broeden oorspronkelijk gebonden aan grote bossen op de zandgronden. Inmiddels broedt de soort door het hele land in zowel kleine bosjes en soms zelfs in solitaire bomen in open land of elektriciteitsmasten. De soort gebruikt reeds bestaande nesten (voornamelijk van ekster of kraai) om deze uit te bouwen tot een horst. Door de gunstige staat van in stand houding van de buizerd in Nederland en door het terugplaatsen van de nestplaats in mast 36, wordt geen negatief effect ten gevolge van de werkzaamheden op de staat van instandhouding van de soort verwacht.

4.4.2 Slechtvalk

De slechtvalk is een soort die overal in Europa tot broeden komt. De trend is positief en de omvang van de populatie neemt in Nederland jaarlijks met ca. 5% toe (Sovon, 2020). De populatie ontwikkeling is weergegeven in figuur 4.4. Door deze positieve trend is de landelijke staat van instandhouding zowel voor broedvogel als niet broedvogel gunstig (zie figuur 4.3).

Beoordeling Staat van Instandhouding				
Populatie	Verspreiding	Leefgebied	Toekomst	Eindoordeel
gunstig	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig

Figuur 4.3 Staat van instandhouding slechtvalk in Nederland (SOVON).

Figuur 4.4 Trend in populatieontwikkeling slechtvalk in Nederland (SOVON 2020).

Slechtvalken broeden voornamelijk in door mensen gerealiseerde structuren zoals hoogspanningsmasten en speciaal aangelegde nestkasten. Door de gunstige staat van in stand houding en door het terugplaatsen van de nestplaatsen in de masten 11, 50, 51, 61 en 69 wordt geen negatief effect op de staat van instandhouding van de soort verwacht.

4.4.3 Boomvalk

De eerste boomvalken verschijnen half april. De doortrek houdt aan tot diep in mei. Vogels die niet tot broeden overgingen, of mislukten, jagen in juni en juli overdag veel op libellen en vlinders boven heide, hoogveen en moeras; ze worden ten onrechte wel eens voor broedvogels aangezien. Zulke vogels worden in augustus en begin september aangevuld door families met uitgevlogen jongen, zodat er soms losse groepjes van 10-15 jagende vogels ontstaan. De najaarstrek begint half augustus en piekt in september. Op de Nederlandse broedplaatsen, die vanaf eind april bezet zijn, trekken volwassen vogels het eerste weg. De laatste jonge vogels verlaten begin oktober het land (Sovon).

Overall in het land worden boomvalken aangetroffen in open agrarische landschappen en sommige natuurgebieden, maar steeds in lage dichtheden. Broedgevallen worden mogelijk gemist door het onopvallende gedrag – totdat er jongen zijn, maar dat is pas in augustus het geval. Sinds ongeveer 1985 verdween deze valk uit heide- en bosgebieden op de zandgronden van Oost- en Zuid-Nederland, die tot dan toe als 'klassiek boomvalkgebied' golden. Tegelijkertijd breidde de soort zich wat uit over het noorden en westen van het land, waar hij veelal in boerenland broedt, soms op hoogspanningsmasten en aan de rand van steden.

De biotoopverandering wordt (deels) toegeschreven aan intensieve en jarenlange nestpredatie door haviken op de zandgronden. Afname van prooidieren, waaronder zangvogels, speelt eveneens mee. Gerekend over heel Nederland loopt de stand van de broedvogelpopulatie terug.

De staat van instandhouding in Nederland is voor de boomvalk als broedvogel matig ongunstig en als niet broedvogel gunstig (Sovon, 2022). De staat van instandhouding is weergegeven in figuur 4.5. De populatieaantallen dalen de laatste periode gestaag. Oorzaak hiervan is met name predatie in geschikte gebieden en de afname van prooidieren. In figuur 4.6 is de aantalsontwikkeling in Nederland weergegeven. Door de aangetroffen nesten in de masten 28, 52, 58, 68 en 74 zoveel mogelijk te ontzien en anders te verwijderen en terug te plaatsen, zal geen afname ontstaan in broedplaatsen. De werkzaamheden hebben dan ook geen effect op de landelijke staat van instandhouding.

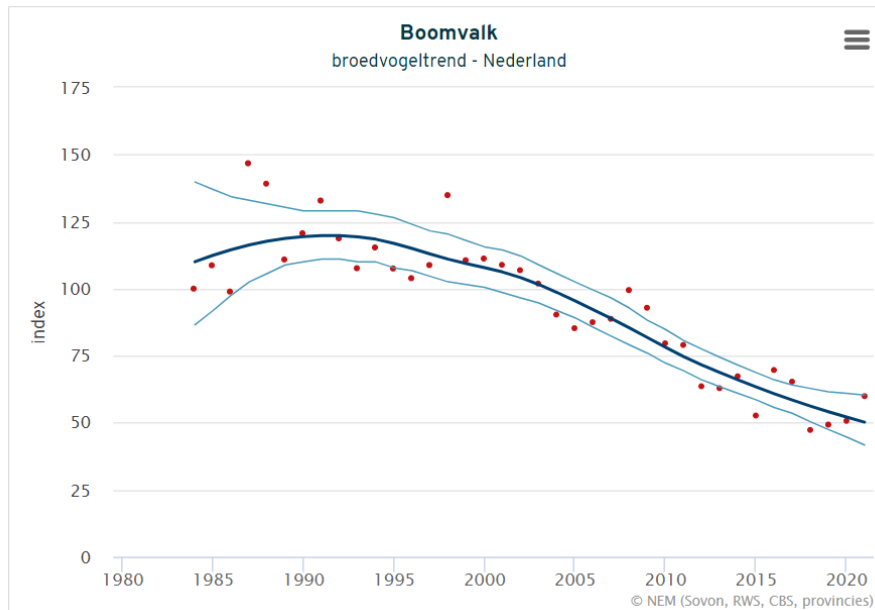
Broedvogel

Beoordeling Staat van Instandhouding				
Verspreiding	Populatie	Leefgebied	Toekomst	Eindoordeel
matig ongunstig	matig ongunstig	matig ongunstig	onbekend	matig ongunstig

Niet-broedvogel

Beoordeling Staat van Instandhouding				
Verspreiding	Populatie	Leefgebied	Toekomst	Eindoordeel
gunstig	onbekend	gunstig	gunstig	gunstig

Figuur 4.5 Staat van instandhouding boomvalk in Nederland, met boven de beoordeling van de broedvogels en onder van de niet broedvogels (SOVON, 2022).

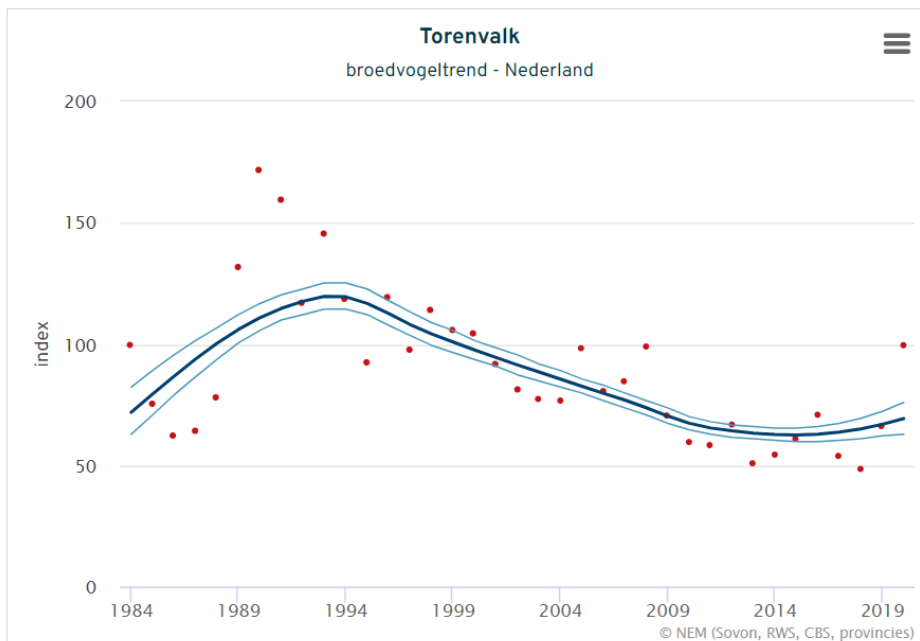
Figuur 4.6 Trend in populatieontwikkeling boomvalk in Nederland (SOVON 2022).

4.4.4 Torenvalk

De torenvalk broedt in het hele land, met een voorkeur voor open landschappen, soms ook in bebouwd gebied. Veel paren nestelen in speciaal voor de soort gemaakte nestkasten. Lange tijd was de torenvalk de talrijkste in Nederland broedende roofvogel, maar tegenwoordig bezet de buizerd die positie. De landelijke aantallen namen af rond 1960 door gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw maar herstelden daarna. Sinds ongeveer 1990 neemt het aantal af, met kleine tijdelijke oplevingen in veldmuisrijke jaren. Steeds intensiever grondgebruik maakt grote delen van het boerenland ongeschikt voor torenvalken: er is onvoldoende voedsel. De staat van instandhouding in Nederland is voor de torenvalk matig ongunstig (Sovon, 2022). De laatste twaalf jaar is sprake van een stabiele populatie in aantallen zonder duidelijke stijging of daling. In figuur 4.8 is de aantalsontwikkeling in Nederland weergegeven.

Beoordeling Staat van Instandhouding				
Populatie	Verspreiding	Leefgebied	Toekomst	Eindoordeel
matig	matig	matig	matig	matig
ongunstig	ongunstig	ongunstig	ongunstig	ongunstig

Figuur 4.7 staat van instandhouding van de torenvalk in Nederland (Sovon, 2022).

Figuur 4.8 aantalsontwikkeling torenvalk als broedvogel in Nederland (Sovon, 2020)

Wel is het aantal torenvalken in Nederland als niet broedvogels de afgelopen 15 jaar minimaal verdubbeld.

Ondanks de matige staat van instandhouding van de torenvalk als broedvogel in Nederland is geen negatief effect op de staat van instandhouding van de soort te verwachten vanwege het na de werkzaamheden terugplaatsen van het nest in mast 88. Als het nest niet herplaatst kan worden, zal een torenvalkkast worden opgehangen. De soorten maakt graag gebruik van voorzieningen zoals speciale kasten voor torenvalken.

Bijlage 1 Aanvullend nestonderzoek 2022

Bijlage 2 Ontheffing WNB.2022.026

Bijlage 3 Waarnemingen Werkgroep Roofvogels Nederland

Soort	Provincie	Mast	Paar / individu	Ei	Jong	Onbekend	Mislukt	Succes
Boomvalk	Ov	28						
Boomvalk	Ov	52			1			
Boomvalk	Ov	58						
Boomvalk	Ov	68			2			
Boomvalk	Ov	74			1			
Slechtvalk	Ov	11						
Slechtvalk	Ov	28						
Slechtvalk	Ov	51						
Slechtvalk	Ov	61						
Slechtvalk	Ov	69						
Zeearend	Ov	12						

	territorium
	jongen
	mislukt
	succesvol

Bijlage 6

Digitaal post versturen WNB
Buitenwerkzaamheden aanvulling kaart

Ontvangstbevestiging

Digitaal post versturen

Formuliernummer 9960027849009
Ontvangstdatum 7-2-2023
Ontvangsttijd 15:35

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Postbus 40225
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

088 042 42 42 (lokaal tarief)

Formuliergegevens

Uw gegevens

Relatienummer 203575071
KVK 09155985
Naam TenneT TSO B.V.
Adres Postbus 718
6800AS ARNHEM

Onderwerp

Ingezonden post bij WNB Buitenwerkzaamheden

Aanvraagnummer

Uw post hoort bij aanvraagnummer 5190027673152

Ingezonden documenten

Documentsoort Bestandsnaam
Aanvulling aanvraag locaties betreffende masten.pdf

Bijlage 7

Locaties betreffende masten

Legenda

- Mastfundering aanpassen
- Mastfundering niet aanpassen
- Zakelijk rechtstrook
- Station
- Mogelijk snoeien
- Op weg of spoorweg
- Op water
- Over water
- Werkerrein Mast
- Werkerrein Lierlocatie
- Ruimtereservering werkweg
- Aan te leggen dijk (rijbaan)
- Route optionele werkweg
- Bestaande weg / verharding benutten
- Ruimtereservering aanrijroute (nat weer)
- Aanrijroute (t.b.v. onderzoek / en indien geen werkweg)
- Zonnepark
- Waterbuffer (5m afstand)
- Kadastraal perceel

Versie	8.2	Datum	10-2-2022
Schaal	1:2.500	Formaat	A3
Kenmerk	<small>J:\GeoData\p_energi\Beter benutten bestaande 380kV Producten ENS-ZL\producten\mastenboek\202209_31\5-01_Mastenboek_v8_2_0enlan.mxd</small>		

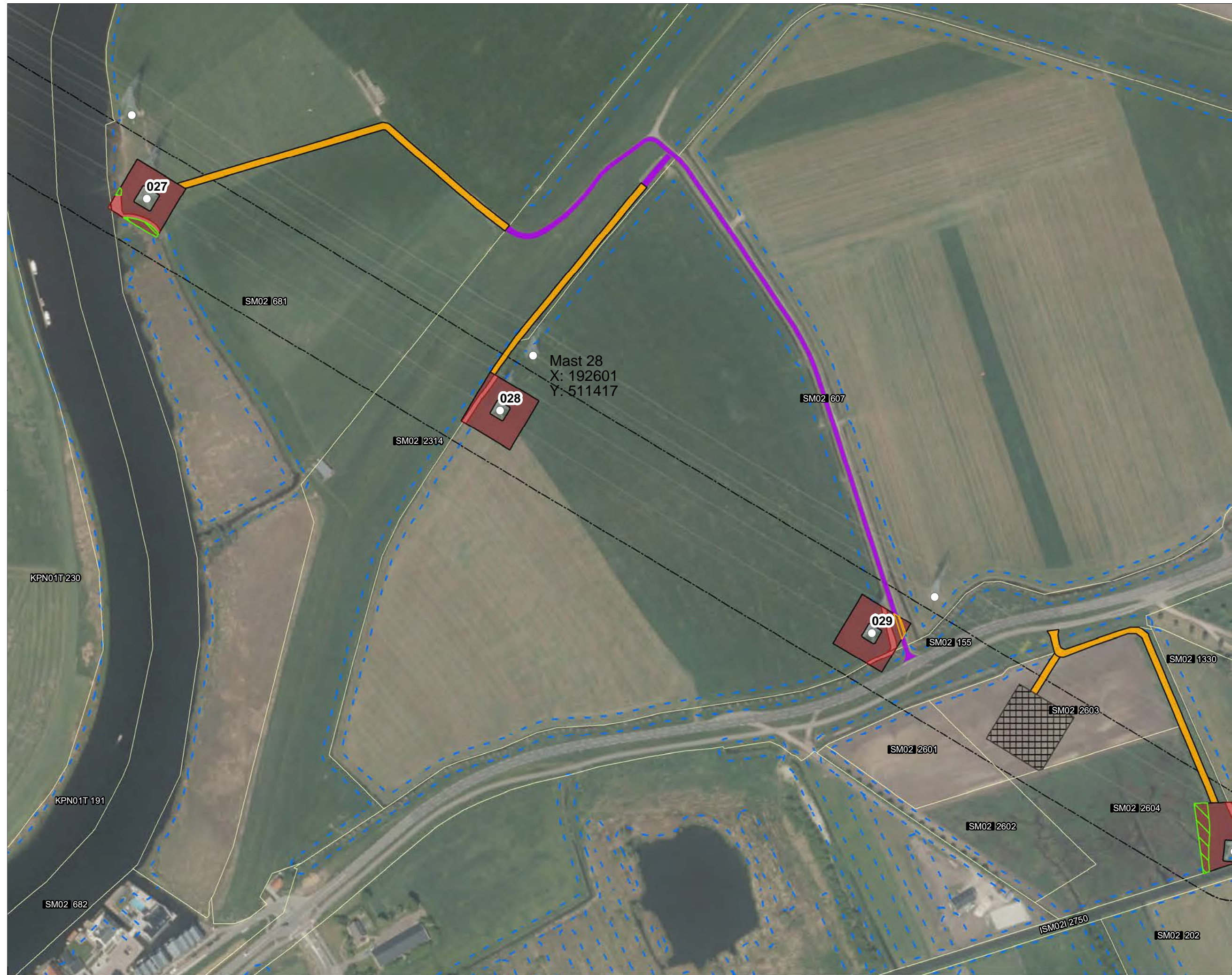
Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.

Legenda

- Mastfundering aanpassen
- Mastfundering niet aanpassen
- Zakelijk rechtstrook
- Station
- Mogelijk snoeien
- Op weg of spoorweg
- Op water
- Over water
- Werkerrein Mast
- Werkerrein Lierlocatie
- Ruimtereservering werkweg
- Aan te leggen dijk (rijbaan)
- Route optionele werkweg
- Bestaande weg / verharding benutten
- Ruimtereservering aanrijroute (nat weer)
- Aanrijroute (t.b.v. onderzoek / en indien geen werkweg)
- Zonnepark
- Waterbuffer (5m afstand)
- Kadastraal perceel

Versie	8.2	Datum	10-2-2022
Schaal	1:2.500	Formaat	A3
Kenmerk	J:\GeoData\p_energi\Beter benutten bestaande 380kV Producten ENS-ZL\producten\mastenboek\202209_24\5-21_Mastenboek_v8_2_2022.mxd		

0 20 40 60 80 100 m.

N

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.

Legenda

- Mastfundering aanpassen
- Mastfundering niet aanpassen
- Zakelijk rechtstrook
- Station
- Mogelijk snoeien
- Op weg of spoorweg
- Op water
- Over water
- Werkerrein Mast
- Werkerrein Lierlocatie
- Ruimtereservering werkweg
- Aan te leggen dijk (rijbaan)
- Route optionele werkweg
- Bestaande weg / verharding benutten
- Ruimtereservering aanrijroute (nat weer)
- Aanrijroute (t.b.v. onderzoek / en indien geen werkweg)
- Zonnepark
- Waterbuffer (5m afstand)
- Kadastraal perceel

Versie	8.2	Datum	10-2-2022
Schaal	1:3.500	Formaat	A3
Kenmerk	J:\GeoData\p_energi\Beter Benutten\bestaande 380kV\Producten\ENS-ZL\producten\mastenboek\202209_31\GIS\21_mastenboek_v8_2_sienlan.mxd		
0 20 40 60 80 100 m.		N	

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.

Legenda

- Mastfundering aanpassen
- Mastfundering niet aanpassen
- Zakelijk rechtstrook
- Station
- Mogelijk snoeien
- Op weg of spoorweg
- Op water
- Over water
- Werkerrein Mast
- Werkerrein Lierlocatie
- Ruimtereservering werkweg
- Aan te leggen dijk (rijbaan)
- Route optionele werkweg
- Bestaande weg / verharding benutten
- Ruimtereservering aanrijroute (nat weer)
- Aanrijroute (t.b.v. onderzoek / en indien geen werkweg)
- Zonnepark
- Waterbuffer (5m afstand)
- Kadastraal perceel

Versie	8.2	Datum	10-2-2022
Schaal	1:3.500	Formaat	A3
Kenmerk	<small>J:\GeoData\p_energi\Beter benutten\bestaande 380kV\producten\ENS-ZL\producten\mastenboek\202209_19\15-01_Mastenboek_v8_2_0enlan.mxd</small>		

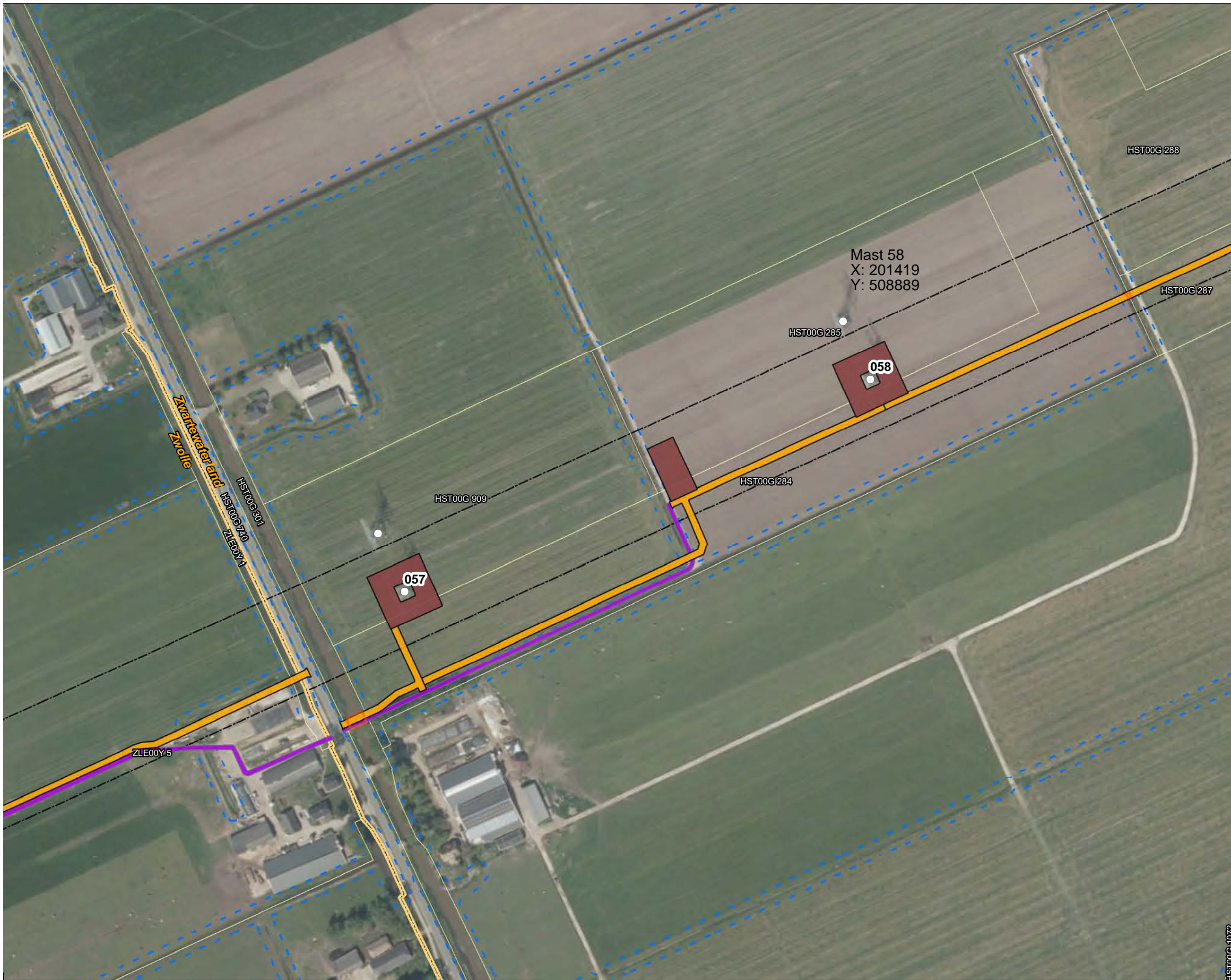
Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.

Legenda

- Mastfundering aanpassen
- Mastfundering niet aanpassen
- Zakelijk rechtstrook
- Station
- Mogelijk snoeien
- Op weg of spoorweg
- Op water
- Over water
- Werkerrein Mast
- Werkerrein Lierlocatie
- Ruimtereservering werkweg
- Aan te leggen dijk (rijbaan)
- Route optionele werkweg
- Bestaande weg / verharding benutten
- Ruimtereservering aanrijroute (nat weer)
- Aanrijroute (t.b.v. onderzoek / en indien geen werkweg)
- Zonnepark
- Waterbuffer (5m afstand)
- Kadastraal perceel

Versie	8.2	Datum	10-2-2022
Schaal	1:2.500	Formaat	A3
Kenmerk	<small>J:\GeoData\p_energi\Beter benutten\bestaande 380kV\producten\ENS-ZL\producten\mastenboek\202209_2015-21_Mastenboek_v8_2_2022\mst.mxd</small>		

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.

HST00G 1072

Legenda

- Mastfundering aanpassen
- Mastfundering niet aanpassen
- Zakelijk rechtstrook
- Station
- Mogelijk snoeien
- Op weg of spoorweg
- Op water
- Over water
- Werkterrein Mast
- Werkterrein Lierlocatie
- Ruimtereservering werkweg
- Aan te leggen dijk (rijbaan)
- Route optionele werkweg
- Bestaande weg / verharding benutten
- Ruimtereservering aanrijroute (nat weer)
- Aanrijroute (t.b.v. onderzoek / en indien geen werkweg)
- Zonnepark
- Waterbuffer (5m afstand)
- Kadastraal perceel

Versie	8.2	Datum	10-2-2022
Schaal	1:2.500	Formaat	A3
Kenmerk	<small>J:\GeoData\p_energi\Beter benutten\bestaande 380kV\producten\ENS-ZL\producten\mastenboek\202209_28\28-28_Mastenboek_v8_2_2022\mst.mxd</small>		

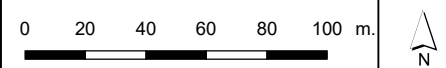

Legenda

- Mastfundering aanpassen
- Mastfundering niet aanpassen
- Zakelijk rechtstrook
- Station
- Mogelijk snoeien
- Op weg of spoorweg
- Op water
- Over water
- Werkterrein Mast
- Werkterrein Lierlocatie
- Ruimtereservering werkweg
- Aan te leggen dijk (rijbaan)
- Route optionele werkweg
- Bestaande weg / verharding benutten
- Ruimtereservering aanrijroute (nat weer)
- Aanrijroute (t.b.v. onderzoek / en indien geen werkweg)
- Zonnepark
- Waterbuffer (5m afstand)
- Kadastraal perceel

Versie	8.2	Datum	10-2-2022
Schaal	1:2.500	Formaat	A3
Kenmerk	J:\GeoData\p_energi\Beter benutten\bestaande 380kV\Producten\ENS-ZL\producten\mastenboek\202209_31\5-21_Mastenboek_v8_2_2022.mxd		

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.

Legenda

- Mastfundering aanpassen
- Mastfundering niet aanpassen
- Zakelijk rechtstrook
- Station
- Mogelijk snoeien
- Op weg of spoorweg
- Op water
- Over water
- Werkterrein Mast
- Werkterrein Lierlocatie
- Ruimtereservering werkweg
- Aan te leggen dijk (rijbaan)
- Route optionele werkweg
- Bestaande weg / verharding benutten
- Ruimtereservering aanrijroute (nat weer)
- Aanrijroute (t.b.v. onderzoek / en indien geen werkweg)
- Zonnepark
- Waterbuffer (5m afstand)
- Kadastraal perceel

Versie	8.2	Datum	10-2-2022
Schaal	1:2.500	Formaat	A3
Kenmerk	J:\GeoData\p_energi\Beter benutten bestaande 380kV Producten\ENS-ZL\producten\mastenboek\202209_31\GIS-D1_Mastenboek_v8_2_Sienjan.mxd		
0 20 40 60 80 100 m.			

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.

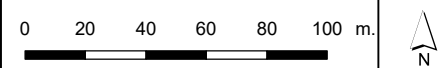

Legenda

- Mastfundering aanpassen
- Mastfundering niet aanpassen
- Zakelijk rechtstrook
- Station
- Mogelijk snoeien
- Op weg of spoorweg
- Op water
- Over water
- Werkerrein Mast
- Werkerrein Lierlocatie
- Ruimtereservering werkweg
- Aan te leggen dijk (rijbaan)
- Route optionele werkweg
- Bestaande weg / verharding benutten
- Ruimtereservering aanrijroute (nat weer)
- Aanrijroute (t.b.v. onderzoek / en indien geen werkweg)
- Zonnepark
- Waterbuffer (5m afstand)
- Kadastraal perceel

Versie	8.2	Datum	10-2-2022
Schaal	1:2.500	Formaat	A3
Kenmerk	J:\GeoData\alg_merig\Beter_benutten_bestaande_380kV\Producten\ENS-ZL\producten\mastenboek\202209_31\5-21_Mastenboek_v8_2_2022\mst.mxd		

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © TenneT TSO B.V.